ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

47-дохи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 121 (13129)
1970 оной
майн 26,
вторник

Сэн 2 мүнгэн

ой Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

ЭДЭМТЭДТЭЙ УУЛЗАБА

Р-эй Верховно Советэй альностынуудай Советтэ Октябрьска һунгуулинин һунгашад өөһэдынгөө г, республиканска больницрургическа отделение Андрей Иннокентьевич евтай эдэ үдэрнүүдтэ байнад.

угаадаг фабрикын хүшэд, Тальцы тосхоной шад, соёлой институдай эр, СССР-эй Науканудемнин Зүүн-Сибириин Буряадай филиалай —Андрей Иннокентье улзаһан лэ һунгашад тушаа этигэл найдалай ын үгэ хэлэһэн, нэгэн эбтэйгээр дуугаа үгэдүүлһэн, захяа гуйлтадрадхаһан байна.

шадай халуун дэмжэл байдалда үнгэржэ уулзалганууудай нэгэн Буряадай филиалда

алай парткомой секреэр А. Б. Цоктоев эр хамтын суглаа нээутадта кандидадай этин июур—49-дэхи һурбагша нүхэр Л. С. Ма-да үгэ үгэбэ.

ндэтэ Андрей Иннокганса медицинын бэ Буряад оронойнгоо ьтурын, эрдэм наукын, еллигенциин эрхим тү гэжэ Таниие тоолоноэнэйнгөө засагай дээдэ бидэнэрые түлөөлхэ этигэлдэ хүртэжэ байехэтэ омогорхонобди, гэ хэлэһэн нүхэд нинэмэй институдай дирек Д. Лубсанов, байгаадемэй институдай ди А. В. Булгадаев, медиболон түүхын эрдэмэй дуд Э. Г. Базарон, Максанов тэмдэглээ. алай эрдэмтэдэй ябуулан ажал хэрэг, саашанго тухай һонирхолтой нуудые хөөрэхэ зуураа, рез хүсэд олоогүй туд тушаа тогтоод. тэуламжалан, кандидадэды захяа һанамжаяа байна. Гэбэл, филиалай рдэмэй институдай байлга түргэдүүлхэ, эр илангаяа филиалда ргэжэлшэдэй залуу үеЙлдэхэ, институдуудай болон лабораториннуудые үеын оньһон түхеэ хангаха ябадалдамнай ыта гэжэ нүхэр А. И. евта хандаба.

й Иннокентьевич хаүгэ хэлэхэ зуураа, Верховно Советэй де кандидат болгожо Буряадай эрдэмтэдтэ рхэнэй баяр хүргөөд, йнгоо үндэр найдалые ын түлөө бүри һайнаар захиһан захяае ргэхын тула бүхы шадаоролдохоб гэжэ найдуу-

адэр депутадта кандидаАндрей Иннокентьевич Борис Захарович Улаан-Удын мяханай худэлмэришэдтэй

Ц. ДУГАРОВ.

КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ТАРЯАЛАН, САБШАЛАН ДЭЭРЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

ТАРИЛГАЯА ДҮҮРГЭБЭ

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхоз ороohото ургамалнуудай тарилга дүүргэбэ. 3-дахи бригадын механизаторнууд оролдосо хэшээлтэйгээр ажаллажа, бусадай дундаһаа шалгараа. Тус бригада долоон хоногой туршада гурбан тракторна агрегадаар 589 гектарта шэнийсэ тарижа дүүргэһэн байна.

Тракторист В. Черниковэй агрегат илангаяа һайнаар хүдэлбэ. Сеялкэшэд И. Будаев, Т. Нимаев гэгшэд даажа абаһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, үдэр бүриингөө даабари 100-һаа 200 процент хүрэтэр дүүргээ.

Коммунистнар Ц-Ж. Дашиев, Д-Ж. Эрдынеев гэгшэдэй агрегадууд хабарай тарилгын үедэ мүн лэ эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа.

Колхозой түрүү таряашад туйлаһан амжалтаяа СССР-эй Верховно Советэй һунгалтада зорюулна.

А. РОДИН.

РЕПОРТАЖ

ЛУГОВОДУУДАЙ ХҮСӨӨР

Сабшалан һайжаруулха худэлмэри ургэн дэлисэтэйгээр ябуулха габшагай хоёр һарада Загастайн луговодууд урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргээ. Илангаяа сабшалан үтэгжүүлхэ, үһалха талаар ехэ худэлмэри хэгдээ.

Габшагай хоёр һарын урда тээ колхозой луговодууд, лугомелиративна бригадын механизаторнууд сугларжа, үбһэ ногооной баян ургаса абажа, пиитынгээ адуу-һа мал тэжээлээр хүсэд хангаха гэжэ шиндээ һэн. Колхозой эрхим луговодууд Б. Дансорунов, Д-Д. Жапов болон бусад В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ ороо.

Оньһожоруулагдамал отрядай хүсөөр сабшалан дээрэ 7785 тонно шэбхэ гаргагдажа нариная тараагдаа. Энэнь хараалагдаһан түсэбһөө 785 тонноор ехэ болоно. Олон газарта шэбхээр хаалта боолтонууд хэгдэжэ, тэрээн руугаа уһа табижа, шүүһаэрнь сабшалангаа үтэгжүүлнэ. Жэл бүри баян ургаса абадаг луговод Даша-Дондок Жапов Зүүн-Бэе гэжэ газарта нимэ шэбхын шүүһээр даалгагдаһан сабшалангаа шанаржуулһан байха юм. Урзанда жэлдэ нимэ арга хэрэглэһэнэй ашаар нүхэр Жапов 60 гектар сабшалангай түс бүриһөө 70 центнер үбһэ хуряажа абаа һэн.

— Үнгэрһэн намартаа газарнай шиигтэй байжа, энэ хабартаа һайса уһалагдажа, үтэгжүүлэгдээ,— гэжэ Д-Д. Жапов баяртайгаар хөөрэнэ. — Юрэдөө урзанда жэлэйхиһээ дутуугүй ургаса абтахал гэжэ һанагдана.

Урзанда жэл Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговодууд гектарай 18 центнер үбһэ хуряажа абаһан байха. Мүнөө жэл тэрэниһээ духатагүй хүсэлтэй байна ха юм.

Габшагай хоёр һарын туршада һайрамаар 420 гектар, ханаабаар 1800 гектар сабшалан уһалһан байна. Тиигэжэ түсэбөө 900 гаран гектараар үлүүлэн дүүргээ. Мүнөө үедэ колхозой луговодууд сабшалангаа хоёрдохёо уһалжа захалаа.

— Хура бороо ороно гээд лэ сабшалангаа уһалангүй байхын аргагүй,— гээд, эндэхи луговодууд анхаран мэдүүлнэ. — Бидэнэр сабшалангаа адагынь гурба удаа уһалдагбди.

Зүб лэ даа. Аймаг, республика дотороо мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан эндэхи луговод Бальжи Жалсанович Дансорунов аргатайл сагтань сабшалангаа уһалжал мэдэдэг.

— Газар уһалха худэлмэрээ үбһэндэ ороohоо хахад һара урид зогсоодогби,— гэжэ нүхэр Дансорунов мэдүүлбэ.

Иигэжэл оролдосотойгоор уһалһанай, нэгэн доро наг шэбхээр, минеральна үтэгжүүлгээр һайса шанаржуулһанай ашаар лэ нүхэр Дансорунов амжалта туйлана гэшэ. Хэрбээ урзанда тэрэ даалгагдаһан сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 47 центнер ургаса абаһан һаа, нёдондоной ган гасуур сагта 26 центнерһээ дээшэ үбһэ хуряагаа һэн.

Лугомелиративна отрядай хүсөөр 18 гектар шугы бургааһан сэбэрлэгдэжэ, луговодуудай ажалаар 315 гектар сабшалан шулуу шохойһоо арилгагдаа. Хамтадаа 135 гектар сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдээ.

Колхозой луговодууд хабартаа сабшалан дээрэхи сомооной хорёонуудые задалжа, һургааг, гадаһанууудыень нэгэ газарта суглуулжа орхидог юм. Энэ ушарта үбһэ оньһожоруулагдамал аргаар сабшахада зохид боложо үгэнэ бшуу.

Габшагай хоёр һарын дүүрээшье һаа, колхозой сабшалан һайжаруулха худэлмэри үргэлжэлһөөр. Хүбхэтэй газар борнойлхо, сабшалан уһалха, бургааһа отолжо хаяха гэхэ мэтэ худэлмэри ябуулагдаһаар.

Колхозой 33 луговодууд, лугомелиоративна бригадын 7 механизатор В. И. Ленинэй ойн баярай жэлдэ баян ургаса абаха гэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө улам оролдосотойгоор ажаллажа байна. Тэдэнэрэй һанаһандаа хүрэхэ, һарбайһанаа абаха байһандань этигэхээр.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

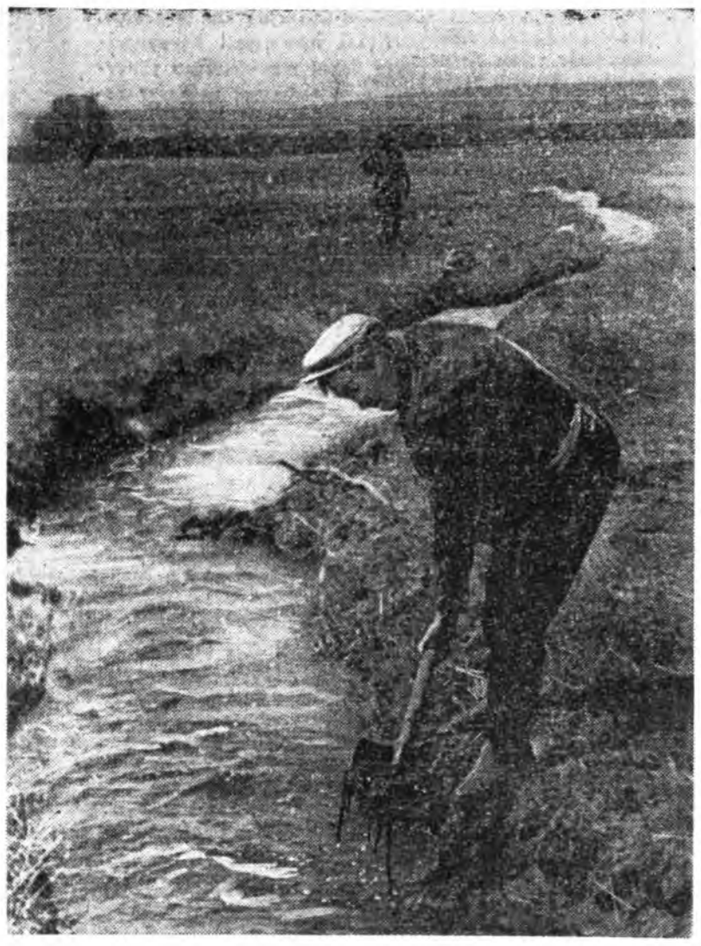

Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой 2-дохи отделениин луговодууд Цыденжаб Цыбиков, Дарима Даржаева, Дашажаб Базарсадаев, Цыденжаб Дондитов гэгшэд Хуһата, Ацагад, Соорхой гэжэ нютагуудта 280 гектар газар уһалжа байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: луговодууд Цыденжаб Цыбиков, Цыденжаб Дондитов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТҮРҮҮШЫН ҮНАГАНУУД

Адуу олоор үдхэдэг болохо тухай республика дотороо үүсхэл гаргаһан Захааминай аймагай колхоз, совхозуудай адуун һүрэгүүд соо түрүүшын хөөрхэн унаганууд гүйлдэдэг болоо.

— Ойн баярай 1970 ондо зуун эхэ гүүн бүриһөө 90-һээ үсөөн бэшэ унага абахаб,— гэжэ аймагай адуушадай суглаан дээрэ үгээ үгэһэн «Красный Октябрь» колхозой адуушан Цэдэн Аюрзанаев Ринчин Цыденов нүхэртэээ хамта түрүүшын 13 унага абанхай. Мүн иимэ уялгатай аймагай түрүү адуушад: Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой — Г. И. Яньков, М. Г. Корнаков, «Победа», колхозой — Д. Р. Бабуев, Ц. Д. Дугаров гэгшэдэй адуун һүрэгүүд соо түрүүшын унагад бии болоо.

Манай корр.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ВЛКСМ-эй ЦК-гай ПЛЕНУМ

Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай Центральна Комитедэй X пленум майн 23-да болоо.

ВЛКСМ-эй XVI съездын зүбшэхэ зүйлнүүдээр иимэ асуудалнуудые пленум дурадхаа:

ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй тоосоон ба ленинскэ захяануудай һанал бодолнуудта тааралдуулан залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар комсомолой зорилгонууд (элидхэлшэнь—ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников).

ВЛКСМ-эй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоон (элидхэлшэнь—ВЛКСМ-эй Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ В. Т. Иванов).

ВЛКСМ-эй Центральна органууудые һунгалта.

Пленум комсомолой XVI съезддэ хэхэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай тоосоое хаража үзөө. ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников энэ асуудалаар элидхэл хээ.

Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай XVI съезд дээрэ хэхэ комсомолой Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые пленум нэгэн дуугаар баталаа. (ТАСС).

ҺУНГАЛТЫЕ УГТУУЛАН

РЕСПУБЛИКА ЭЛИДХЭНЭ

Буряадай АССР-тэ, бүхы орон доторхидол адли, СССР-эй Верховно Советэй һунгалтада бэлэдхэл эмхитэйгээр ябуулагдажа байна. Энэ һунгалтада бэлэдхэлэй ябаса тухай асуудал Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо В. А. Сахьянов элидхээ.

Һунгалтада бэлэдхэл В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай илалтын 25 жэлэй ойе тэмдэглэлгэтэй дашарамдаһан ажалшадай политическэ ба үйлэдбэриин дэбжэлтын оршон байдалда үнгэржэ байна гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Буряадай промышленна предприятинуудай худэлмэрилэгшэд продукци үйлэдбэрилхэ ба худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб үлүүлэн дүүргээ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үе сагтай сасуулбал, үйлэдбэрнин хэмжээн 10 процентээр нэмээ.

Республикын худөө ажахын худэлмэрилэгшэдшье нилээд ехэ амжалта туйланхай. Гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ худалдаха кварталайнгаа түсэб үлүүлээ. Колхоз болон совхозуудай коллективүүд малайнгаа үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргөө, хабарай тарилгада һайнаар бэлдээ.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиум һунгуулинин документаци ба һунгалта тушаа литература саг дарыдань бэлдэжэ эльгээгээ.

Һунгалтада бэлэдхэлые шалгалтын үедэ дайралдаһан хэдэ хэдэн дутуу дунданууд заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Сэлэнгын аймагай Галуута-Нуурай городской, Сэлэн-Дүүмын поселково Советэй, Юрөөгэй, Жаргалантын худөөгэй Советүүдэй гүйсэдкомууд һунгуулида бэлэдхэлэй үедэ бэелүүлэгдэхэ худэлмэриин түсэбүүдые хожомдожо эльгээһэн байба. Районно ба городской хэдэ хэдэн Советүүдэй гүйсэдкомууд участково һунгуулинин комиссинуудтайгаа заабари болохо зүблөөнүүдые хожомдожо үнгэргөө. Районно ба городской гүйсэдкомуудай соёлой таһагууд һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ клубууд, соёлой байшангууд, библиотекэнүүдэй бэелүүлхэ тодорхой түсэбүүдые табихын тула зохихо хэмжээнүүдые абаагүй. Үшөө зарим тэды дутуу дундануудшье тэмдэглэгдээ.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиум бүхы дутуу дунданууданд һунгалта болотор усадхахаар уялгалһан тогтоол баталан абаа. (ТАСС).

Майн 28—хилэ сахигшадай үдэр

ХИЛЭ ШАДАРХИ ЗАСТАВАДА МУЗЕЙ НЭЭГДЭБЭ

Прут мүрэн шадархи Плавнида хилэ сахигшадай заставын байһан һандаралгануудтай зэргэлээд нэгэ заахан шэнэ гэр бодхоогдоо. Кагулиин комсомолшууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэр хилэ сахигшадай гаргаһан баатаршалгын дурасхаалда зорюулан музей нээгээ. Залуу лейтенант Кузьма Ветчинкинэй командалжа байһан заставын сэргэшэд хоёр сүүдхын турша соо эрэлхэг зоригтойгоор тэмсээ бэлэй. Лейтенант Кузьма Федорович Ветчинкин (мүнөө отставкада гараһан полковник) Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эгээн түрүүшээр Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Тулалдаанда тэмсэжэ унаһан долоон сэргэшын нэрэнүүд застава байһан газартахи молор шулуун хабтагай дээрэ һиилэн бэшэгдээ.

Хилэ сахигшадай һайндэрэй урда тээхэнэ нээгдэһэн музей энэ баатаршалга тухай хөөрэнэ. (ТАСС).

ХЭРЭГТЭЙ ГАЗАРТАА ЕРЭЭ

Алтанай гүүртэ... Дарима Шулунова Ольга Капустина хоёртой уулзаха хүсэлтэй эндэ ерэбэб. Гэбэшье гансал Дарима гэртээ байба. Сэлмэг урин шарайтай, нюдэндөө галтанхан, шуран янзын, эгээл түлэг залуу ... дунда ябаһан юрын лэ буряад басаган.

— Тугалшанаар худэлжэ эхилһээр хоёр һара шахуу боложо байнабди,— гэжэ Дарима (тэрэ баһа «Римма» гэжэ нэрэшэнхэй) минии асуудалда харюусана. — Мал ажалда үнинэй худэлһэн наһажаал эхэнэр Хамаева ахалагша тугалшанаар эндэ томилогдонхой. Мүнөө 34 тугал харууһалнабди. Ехэл хөөрхэн амитад даа: бухиндашаһандал гэхэ юм гү, юрэдөө хорёо соогуур дэбхэндээшэлдэн гүйлдэхэ, мүргэлдөөдшье абаха, һүүлдэнь харахадашни нэгэ нэгэеэ эрхэлүүлхэ гэһэндэл, бэсэ долёолсон байха... Юрэдөө түрүүшын үдэрһөө энэ шэнэ мэргэжэлдээ дадан дурлаабди гэжэ хэлэхэдэ болохо,— гээд Дарима Ринчиновна хөөрэнэ.

КПСС-эй Яруунын райкомой болон аймгүйсэдкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамотада хүртэһэн коммунис ажалай коллективэй гэшүүн бололсоһондоо Дарима Ольга хоёр сэдьхэлээ хананги юм байна гэжэ хөөрэлдэхэдөө ойлгобоб. Иигэжэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай VIII пленумэй «Залуушуул, техническэ мэргэжэл шудалыт!» гэжэ үриалһан шиндхэбэриин һүүлээр хани басагадай худөө гаража худэлхэ гэһэн үнинэй эрмэлзэл одоо бэелбэ бшуу.

Даримань Улаан-Удэдэ хүмүүжэһэн, харин Ольгань—Кабанскын аймагай. Ажаллахынгаа хажуугаар тэдэнэр механизаторай курсада һураха, дунда һургуули дүүргэхэ хүсэлэнтэйнүүд.

— Комсомолой путевконуудые барюулхадаа, ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Маэн Маханов: «Хэлэл даа, Римма, һайса бодожо үзөө гүш?— гэжэ асуугаа һэн. — Хүндэшэг байха даа» гээд нэмээ һэн, —гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Хаана ошожо худэлхэеэ тэдэнэр һайн мэдэжэ байгаа. Тимэһээ республикынгаа хото городуудай болон худэлмэришэдэй тосхонуудай комсомол-залуушуулда «Худөө ажахын үйлэдбэридэ гаража, саг үргэлжэ худэлэе» гэһэн уряа бэшэгээр хандаһаниинь гайхалгүй.

— Ольготой нэгэ үдэр Улаан-Удын ГПТУ-8-да һураха ороhон, сугтаа нэгэ үдэр комсомолдо ороhон, училищиин һүүлээр мяханай комбинадта ажалайнгаа намтар эхилһэн зомди,— гэжэ Римма (саашадаа «Римма» гээд нэрлэе) тодорхойлхо зуураа,— Ольга Ивановна цех дотор бригадираар ажаллаа, харин би колбасна цехтэ ореолгошоноор худэлэгшэ һэм. Хоёр жэл шахуу хамта ажаллаабди,— гэжэ нэмэнэ.

Хөөрэлдэһөөр тугалай байра тээшэ ошобобди. Ажалша, оролдосотой зоной худэлдэг газар гээд абаһаар мэдэхээр. Хорёо соо, игаабарида тугалнуудта хангалтама, шэмэтэй үбһэн үгтэнхэй. Ахалагша тугалшанаар ажаллажа байһан Д-Ж. Хамаеватай уулзабабди. Энэ минии мэдэхын, бүхы наһаяа гэхээр мал дээрэ үнгэргэһэн эхэнэр юм. Сугтаа худэлдэг нүхэдтөө хүндэлүүлдэг, ажалша бэрхээрээ малшадайнгаа дунда мэдээжэ болонхой.

— Эдээнтэй худэлхэдөө, оролдосотой, үнэхөөрэол бэрхэ басагад байһыень түрүүшын үдэрһөө обёороо һэм,— гэжэ ахалагша тугалшан хөөрэнэ.— Ажалдаа түргөөр дадажа байнхай. Иимэ оролдосотой басагадта мэдэхэ юумээе заажа үгэхэдөө, ажалшни улам ульгамаар ябаһандал болодог. Һаяар жараад тугал һаалишадһаа абахабди. Гүүртэ дээрэмнай тугалнууд гарзалдаггүй юм. Тугал бүриеэ сүүдхын 800—900 граммаар нэмээхэ бээзбди гэжэ һанагшаб,—гээд Дулма-Жап Хамаева тордиһогүйгөөр хөөрөөдхинэ.

Малша угтай, яһалашье дүршэлтэй энэ эхэнэртэй хөөрэлдэхэдөө, тугалша басагадтаа зүб зүбшөөл заабари үгэжэ, хожомоо ажалша бэрхэ хүнүүд болохыень этигэдэг баһыень ойлгобоб.

Тугалнуудыень харахада үнэхөөрөөшье хөөрхэнүүд, сэл хүхэхэн ногоое уралханууданд суглуулаад, амтархан эдинэ. Хоёр-гурба һаратай эдэ тугалнуудта үдэрэй 4-5 литр һу, 1 килограмм концентрат, 800 грамм үбһэн үгтэдэг юм байна. Тугалшад «хүмүүжүүлэгшэдээ» зургаа һаратай болоторынь харууһалаад, һүүлээрнь ондоо хүнүүдтэ тушаадаг байха юм.

Басагад Алтанайнгаа гүүртын залуушуултай нүхэсөөд (тэдэниинь һаалишанаар, үхэршэнөөр худэлдэг, мүн тэжээл буйлуулдаг цехтэшье залуушуул бии), сүлөө сагаа удэшэндөө гоёор шэмэглэгдэһэн улаан булан соогоо үнгэргэдэг, шэнэ газетэ, журналчуудаар һонирходог, кино харадаг байха юм.

Хани басагад Римма Шулунова Ольга Капустина хоёрой үүсхэл дэмжэгшэд үдэрһөө үдэртэ олошорно.

Һаяхан Инсэнгын совхоздо үшөө дүрбэн басагад худэлхэеэ ерээ. Тэдэнэй В. Загузина, Т. Литвина гэгшэдынь Ольга Римма хоёртой суг худэлһэн байшаба. Тэдэнэр мүнөө Амбазр-Нуур гэжэ газарта үхэошэд болоод худэлжэ байна.

Иигэжэ республикынгаа худөө нютаг гаража, эдир наһанай эршэ ольһотойгоор худэлэе гэжэ уряалһан эдэ хоёр басагадай мүнөө шэнэ газартаа — сэлгеэ уужам Яруунада ерээд, шэнэ мэргэжэлтэй боложо байһан ажалайнь түрүүшын алхамуудиимэ

Д-Ж. ДОРЖИЕВ.

МЕХАНИЗАТОР ГЫМАА АЛДАРТАЙ

...эй улаабтар шаргал нагдан хөөрэжэ. Чисаанын ...ргэн тала дайдаар мүнгэн ...бардамаар түхөөн сасана. ...мөрөн үглөөнэй аали нам...уе тунана. Наранай урилан элшэ газарай хүрьһые ...хэр жэгнэнэ хэбэртэй.

...ньегүй Загаһата тосхонойдаа гаража эхилбэд. Үйлэй зүүн, баруун захаар мадтракторнуудай хүнхинэлдэ...ялаеэр соностожо захалба. ...же харахада ехэл яаранги, машинадаа һуугаад гүйл...Тэдэнэй яарахань зүб ...лөө хабарай тарилгын ха...ба түлэг дундаа ха юм.

...дэ Гымаа баһал ажалдаа ...гэрһээ гараба. Дүшөөд ...ө үнгэржэ ябаһан энэ ...абарай урихан наранда ...ураа эльбүүлэн ябахадаа ...ай бодоно хаб? Магад тэ...гэрэн ошоhон залуу на...бэлэуулһэн ажал хэрэ...ны сэдьхэлтэй эхэнэрэй толгойдо элихэнээр һанагдажа болоо. Энеэбхилэн һагад холые шэртэһэн тэрэнэй нюдэд түрэл нютагаа дурлангяар хаймадана.

Дайнай дүлэтэ жэлнүүд. Нютагай һанаха һарбайха бүһэтэй эрэшүүл хуу Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда мордоо. Гымаа тиихэдэ залуу ябаа ха. Дайнай эхилһэн зун тэрэ ото үбһэндэ ябалсажа гараа. Намарынь таряа хуряалганда Гымаа ерэбэ. Тиихэдэ «Коминтерн» колхозой түрүүлэгшээр Даша-Доржо Ринчино худэлдэг байба.

Нэгэтэ үглөөгүүр колхозой түрүүлэгшэ Гымаагай гэртэнь ерэжэ, газаа морин дээрэ һуугаад, тэрэниие дуудаба. Гымаа гэрһээ дары гаража, түрүүлэгшэдэ дутэлэн ерэнэ. Юундэшьеб түрүүлэгшын шэг шарайнь хүхюу, минһэрэнги байгаа һэн. Гымаа түр зуура бодолгото болон, түрүүлэгшэ иимэ эртэ юундэ намда гүйлгэжэ ерэбэб, ямар ажал хэ гэхэнь гээшэб гээд толгойдоо шэбшэнэ. Түрүүлэгшэ Гымаае уриханаар мэндэшэлээд, удаань иигэжэ хэлээ:

— Зай, Гымаа, сагнай ямар байнаб гэжэ мэдэнэш. Эрэшүүлнай хуу фронтдо. Гымаа, шамайе трактористын курсада Элхи эльгээхэ гэлсээбди. Шамтай суттаа Цыбикжабай Долгор ябалсаха. Трактор ябуулха хүмнай дуталдана,—гэбэ.

Түрүүлэгшын дурадхалда Гымаа арсалта хэбэгүй. Тэрэ курсада ошохоёо дары мэдүүлээ һэн.

1941 оной намар Гымаа Дамшаева оньһото техникэ жолоодохо мэргэжэл олохоёо Элхи мордоо бэлэй. Тэндэ 4 һарын хугасаа соо һуралсажа, трактористболонхой ехэл баяртай нютагаа ерээ бэлэй.

Түрүүшээр уяхан бэетэй залуухан басаганда оньһото техникын орёо хүндэ ажал хэсүүхэн байгаа һааб даа. «ХТЗ» түхэлэйнь трактор сулал эбдэрхэ, заһаха гэхэдэ хэрэгтэй часть, деталь дуталдаха. Хэршье хүшэр байдалай тохёолдобошье, залуу тракторист урма зоригоо хухараагүй, ордоhотойгоор ажаллаа.

Эгсэ жэл худэлөөд байхадаа, Гымаа ажалдаа яһала дүршэлтэй, эрхимүүдэй тоодо оролсодог болобо. Суттаа худэлдэг трактористнууд, эрэшүүл залуу басаганай һүбэлгэн бэрхээр худэлхыень хараад баясадагшье, гайхалсадагшье байба. Залуухан басаганай «булад хүлэгые» шадамар бэрхээр жолоодон, талын хүрьһэ ума эсхэжэ, газар элдүүрилэн ябахадань, эрэшүүлэй гайхахашье зүб. Тэрэ халаанайнгаа даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг болобо.

Дайнай халуун тэмсэлтэ шэрүүн жэлнүүдые сэдьхэлдээ элихэнээр һанадаг. Тэрэ заримдаа үдэр, һуниие мэдэнгүй таряанай газар дээрэ үнгэргэгшэ бэлэй.

Эхэнэр хүндэ «булад хүлэгые» жолоодохо тиимэ амархан хэрэг бэшэ. Ажалдань ядалсаха ушар дайралдаха. Нэгэтэ хабарай тарилгада тэрээндэ иимэ ушар тохёолдоо һэн. «Нати» тракторынь газарай хүрьһэ урматайгаар эсхэн ябана. Буряадаагаар трактораа урагшаа залан ябатараа, Гымаа томо шулуун дээгүүр гарашаба. Тракторынь хүндөөр уухилан зогсошобо. Залуу басаган мэгдэһэндээ дары скоростьёо гаргажа, бушуухан буугаад харан гэһээнь, нэгэ хажуугайнь гэнжэнь мултаршаһан байба. Тарилгын халуун хана. Саг айхабтар үнэтэй. Гымаа бүришье мэгдэшэбэ. Яажашье һаань, гэнжэеэ холбохо хэрэгтэй. Тэрэ мултарһан гэнжынгээ ойро ерээд үргөөд үзэхэдэнь, хүндэ гээшэнь туйлай, байраһааньшье худэлгэбэгүй. Залуу басаган гэнжэеэ даажа ядаһандаа уйлан алдаба. Гымаагай мултарһан гэнжэеэ тойроhоор байтар ямар аза талаан болоhон юм бэ, бригадир ойронь хүрэжэ ерээгшэ һэн.

Тэрэ гэһээр саг яаһан түргөөр үнгэрөө гээшэб. Аяар 29 жэл болошобо. Энэ үнгэрһэн саг соо Гымаа Цыреновна Дамшаева ямар ехэ газар дайдые урбуулан эсхэжэ, алтан таряа долгилуулан эбхэрүүлээб даа. Хүреэтын үргэн нэмжээ үрэжэлтэ баян таланууд хуул Гымаагай трактораар элдүүрилэгдээ.

«Хүн болохо багаһаа» гэһэн сэсэн мэргэн үгэ ехэл удхатай. Гымаа Цыреновна нютаг нугадаа хүндэтэй, нэрэ солонь дээгүүр үргэгдэн ябадаг. Мүнөө үедэ ажалай жолоо батаар адхаһан, үнинэй механизатор Гымаа Дамшаева Загаһатынгаа совхоздо ажаллаһаар. Гымаа Цыреновнада эрхим ажалай түлөө Ажалай Улаан Тугай орден барюулагдаа. Мүн баһа Москва хото ошожо, ВДНХ харааа.

Мүнөө үедэ Гымаа Дамшаева Загаһатын МТМ-дэ ажаллана. Һаяхан МТМ-е даагша Сагид Шамсудиновтай уулзажа хөөрэлдэхэдэмни, тэрэ иигэжэ хэлээ һэн:

— Гымаагай техникэдэ шадахагүй юумэн үгы юм. Ажалдаа нилээд дүршэлтэй хүн гээшэ. Мүнөө мастерскоймнай эрхим слесарьнүүдэй нэгэн.

— Талада түрүүшын ногооной хоншуухан үнэр анхилна. Огторгойдо жэргэмэл хангюурдана. Ямаршье гоё саг болобоб даа! Иимэ нарата һаһан хабарай үглөөгүүр ажалдаа яраһан Гымаа Цыреновнагай нюдэд баярай ошоор гэрэлтэнэ.

В. ЧИМИТОВ.

Хэжэнгын аймаг.

АРАДАЙ КАНДИДАДУУД

Е. Ф. КОЖЕВНИКОВ

Буряадай АССР-һээ Национальностьнуудай Советтэ һунгаха 516-дахи Советскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидат

Евгений Федорович Кожевников Волгоградта алба хаагшын булэдэ 1905 ондо түрэһэн юм.

1927 ондо Ленинградтахи түмэр замай инженернүүдэй институт дүүргэзд, Дунда Азиин түмэр замда хүдэлбэ. Тэндэһээ Совет Армиин эзэргэдэ татагдаа һэн. Сэрэгэй албанһаа 1930 ондо табигдаһанайнь һүүлээр нүхэр Кожевниковые Туркисибай барилгада эльгээбэ. Һүүлдэнь хэдэн һара болоод, Кузнецкэ металлургическа комбинадай барилгада тэрэниие ябуулба. Тэндэ түрүүшээр ахалагша прорабаар, техническэ хүтэлбэрилэгшөөр, удаань «Земжелдорстрой» гэжэ захиргаанай начальнигаар хүдэлбэ.

Нүхэр Кожевников бэлэдхэл һайнтай ба дүршэлтэй мэргэжэлтэдэй нэгэн байһан тула 1935 ондо Кузнецкэ паровоз-вагон бүтээлгын заводой барилгын ахалагша инженерээр, һүүлдэнь «Никельстрой», «Орскмедьстрой», «Тяжстрой» гэһэн захиргаануудай ахалагша инженерээр томилогдоһон байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу-ехэ дайнай эхилхэдэ, Евгений Федорович Ураалда оршодог «Тяжстрой» трестые толгойлжо байгаа. Удаань нүхэр Кожевников машина худалдан абахаар томилогдоһон правительственна комиссида ороолсожо, США ошоһон юм.

1945 ондо хилын саанаһаа бусажа, нүхэр Кожевников СССР-эй Госпланда эльгээгдэжэ, индустриин барилгын түсэблэлгын захиргаанай начальнигаар хүдэлөөд, һүүлдэнь СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшын орлогшоор дэбжүүлэгдэһэн байна.

1945 онһоо 1954 он болотор Евгений Федорович СССР-эй Министрнүүдэй Советэй аппарадта түлишэ ба харгы замай асуудалаар бюрогой түрүүлэгшын орлогшоор, барилгын таһагые даагшаар хүдэлбэ.

1954 онһоо нүхэр Кожевников —СССР-эй харгы зам барилгын министр.

1942 онһоо КПСС-эй гэшүүн. КПСС-эй XXIII съезд дээрэ нүхэр Кожевников Е. Ф. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүнээр һунгагдаба.

Эхэ оронойнгоо урда ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Ленинэй хоёр орденоор, Ажалай Улаан тугай ба Улаан одоной орденуудаар, медальнуудаар шагнагданхай.

Нүхэр Кожевников Е. Ф. VI ба VII зарлалай СССР-эй Верховно Советэй депутадаар һунгагдаа.

Улаан-Үдын судна бүтээлгын, шэлэй заводуудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад, Зүүн Сибириин технологическа институдай багшанар ба студентнэр һунгуулиин урда тээ унгэргэгдэһэн суглаануудаар дэрэ Национальностьнуудай Советтэ һунгалта үнгэргэхэ 516-дахи Советскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Советтэ депутадта кандидадаар Евгений Федорович Кожевниковые нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

Нүхэд һунгагшад! Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгдэлэй кандидат Евгений Федорович Кожевниковэй түлөө дуугаа үгэгты!

АМЖАЛТЫЕНЬ ГЭРШЭЛ

Улаан-Үдын авиаторнууд амжалтатай һайнаар ажаллажа, абаһан уялгаяа бодотоор бэелүүлнэ. Пассажирнуудые, ашаа зөөхэ талаар даабари холо үлүүлэн дүүргэдэжэ байһаар. Түрүүшын кварталай даабариһаа гадуур 4150 пассажир, мүн арадай ажахын ехэ ашаан шэрэгдээ. Мүн эдэб ниидэлгэ хэхэ даабари 23—27 процентээр үлүүлэгдээ.

Социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлажа байһан авиаторнуудай хүдэлмэри үндэрөөр сэгнэгдэнэ. Улаан-Үдын транспортна авиапредприятиин, тэрэшэлэн базова аэропортын коллективүүд жэлэй түрүүшын кварталай үрэ дүнгөөр гражданска авиациин Зүүн-Сибириин управлениин дамжуулгын Улаан тугуудтаа хүртэһэн байна.

Гадна авиапредприятиин коллектив үйлэдбэриин культура дээшэлүүлхэ зорилготойгоор үнгэргэгдэһэн Бүхэсоюзна ниитын конкурс-харалгада шалгарһанай түлөө СССР-эй Министрнүүдэй Советэй болон ВЦСПС-эй дипломоор, Зүүн-Сибириин управлениин дипломоор шагнагдаа. Р... нинэй 100 жэлэй ойн... дэ абаһан социалис уял... жалтатайгаар дүүргэжэ... обкомой, Буряадай АССР-... ховно Советэй Президиум... нистрнуудэй Советэй, ... зай областной Советэй ... рай грамотада хүртөө.

Ажалые эрдэм ухаа... һөөр эмхидхэхэ түсэб бо... рээ бэелүүлэгдэнэ. Ажа... бөөр эмхидхэһэнэй ашиг... мянган түхэригэй арьбалт... дэһэн, ажалай бүтээсэ 5-... центээр дээшэлүүлэгдэнэ... Мүн хүдэлмэрилэгшэдэй... мэргэжэл шудалжа, нэгэ... доо даабари дүүргэлсэжэ... най 5500 түхэригэй ... һэн алмагдаа, ажалай ... 3,4 процентээр дээшэ...

Мүн алмалта, арьбалт... ондоошье арга хэрэглэгдэ... лэй түрүүшын кварталай... да 19650 түхэригэй ... һодолгын материал алд... байна.

И. ХРАПУ...

ХҮДЭЛМЭРИШЭН ХҮНЭЙ ХУБИ ЗАЯАН

Борис Захарович...—жиирэй токарь, партийна бэшэ хүн юм. Жэнхэни һайн һайхан һанаа абаритай. Һайн һайхан эрмэлзэлтэй. ажалша бэрхэ байһан тула жиир хүдэлмэришэншье һаа, жиирэй бэшэ намтартай боложо шадаа.

Тэрэнэй түрэһэн нютагынь—Свердловско областиин Чернушска районой Тауш тосхон. Тэндээ эдир залууханаар ФЗУ дүүргэзд, Лысьево городтэ токарёор хүдэлжэ байтарнь, «Зүүн Сибирь ошожо хүдэлхэ, индустри бодхоолсохо» гэһэн уряа бүхы совет орон дотор тараба. Борис гүн сэдьхэлһээ энэ уряа һайшаагаа.

1935 оной июниин 18-най үдэрые тэрэ хэзээдэшье мартадаггүй; түмэр замай станци. Паровозууд пэтэн хара утаа гэзэгэтүүлэн, хирэ-хирэ болоод лэ сан түмэр пэшэжэ байһан мэтээр абяа гараадан, ямар нэгэн унаа моридой холын аянда гарахаар эзэһэжэ, газар дэбһэн самнажа байһан мэтээр үзэгдэнэ.

Борис перрон хүрэжэ ерэбэ. Арба найма наһатай, шүшэгэр, үндэр. Деревнидэ дархалуулһан модон хайрсагаа баринхай. Ехэ хүхюутэйгээр энэзбхилнэ. Гоё һайхан бодол түрэнги.

— Ши комсомолой найдабаряар эльгээгдэһэнэ минуташье мартаха ёһогүйш. Эрхим һайнаар хүдэлоорэй...—гэжэ аха Сергейнь аргагүй захиба. (Энэ ахань граждан дайнда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан. Олон орден, медальнуудтай. Заводто хүдэлһэн. Мүнөө пенсионер).. Эгэшэ Нинань (мүнөө багша-пенсионер) гүлмэрхэн дүүгэ һөөл хайрлангяар удэшөө һэн: «Бэеэ һайнаар абажа ябаарай. Хүйтэ нойто бү абаарай»,—гэжэ нюдөөрөө уһа гүйлгэн байба... Таалалдаан, тэбэрилдээн. Теэд Борис уярбагүй, «һайн һайханаар ябахаб» гэжэ тангариглаба. Паровоз түмэр туруугаараа рельсэ дэбһэн жүдэбэ. Сүүдхэ улуугтэй ябаад байхадань, Зүүн Сибириин газар нютагууд эхилбэ... Үндэр сорго хоолойтой завод, фабрикануудшье балай харагданагүй. Деревнинүүд, деревнинүүд, хуудам хоохон гэхээр тала нютагууд. Иимэрхүү газарнуудта индустриин гуламта бодхоолсохо зорилготой ябаһанаа Борис тон һайн ойлгоно.

Зүүнэй холын зүг руу зудхүүлэ зудхүүлһээр хара дэлһэ мушхаруулһан хөө хара хүлэгынь Байгалхан далайн баруун эрье хүрэжэ инсагаалба, аржагар буржагар Хамар дабаанай хажуугаар габилуулба:

— Манай Ураалда орходоо яагаа эгэзнүүд, хурсанууд оройтой хаданууд бэ! Уһа горхонуудайнь сэбэр, сэнхирнүүд гэшэнь,—Борис вагоной сонхын хажуугаа һаланагүй.

...Ушөө хэдэн сүүдхэ. Одоошье хүрэхэ газартаа хүрөөбди гэжэ, хүлэг харань хуугайлан заадаба.

Дээдэ-Үдэ. Зудэрүү, һалхитай, хүйтэн. Поездһоо буугаад байхадаа:

— Үгы, яагаа һэрюун юм. Бороогой һүүлээр манай тэндэ бүгшэм дулаан байгша гүбэ,—гэжэ Борисай нухэрынь уршыба.

— Юу гайхаабши... Зүүн Сибирь хаям. Үбэлдөө ушөө хамараа орёогоод ябахаш,—Борис наада бариба.

Теэд үнэхөөрөөшье уршыхаар сагууд тохёолдобо. Шэнэ буугаашад—комсомолшууд тэрэ жэлдээ газарай хүрэтэр һалхинда найгаһан майханууд соо байрлабад. (Мүнөө культурын ордон байһан газарта). Заводой корпусуудай заричашиинь һаа баригдажа байнги. Залуушуул шадабари шадабаряараа ондо ондоо цехүүдтэ хүдэлбэд. Борис инструментальна цехэй токарь болобо. Мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэд тон үсөөн. Хэхэ ажал угаа ехэ. Эдихэ, уухаш юумэн элбэг бэшэ. Ажалдаа амарые, бэедээ бэлые бододог хоёр-нэгэн нүхэдынь нютагаа зугадаха тооной бусашаба. Тиигээд Борисаа үшөө: «орхи саашань, тэрэ холын хоохон, хүйтэн хуудам газарта юу хэжэ, бэеэ зобоожо байгаа хүмши»,—гэжэ нэгэниинь бэшэгээр

идхаба. Теэд Борис тэдэнние хэрэглээгүй. Бэрхэшээлнүүдэй тохёолдохо тудам улам зориг орожо, үсэд нэтэрүүгээр хүдэлбэ, буряад хүбүүд, басагадтай нүхэсэбэ.

— Коля Кидаев токарь болохыншоо урда этээ түрүүн намда багшалуулһан юм... Баһа Афанасий Ильин. Энэ нухэр мүнөө Бодайбодо алта угаадаг машинада худэлнэ. Город ерэхэдэ манайда заатагүй орожо гарадаг юм...»,—гэжэ Борис Захарович хөөрэнэ.

Иигэжэ, энэ мэтээр, үнэхөөрөө шэн баатаршалгын оршон байдалда Борисай эдир залуу наһан Буряадай гигант—ЛВРЗ барилга дээрэ, тэндэ эршэмтэ үйлэдбэриин эхи табилга дээрэ үнгэрбэ. ВЛКСМ-эй ЦК-һаа баяр баясхаланда хүртэбэ.

Гуша гаран жэл соо нэгэ газарта, нэгэ цехтэ Борис Захарович хүдэлбэ. Энэ утынгаа замда Борис Захарович хэды бэрхэшээлнүүдые дабааб, хэды ехэ юумэ бүтээгээб! Ямар һайхан тэсэбэри гэшэб! Омогорхожо ханалгүй. Жэл бүриингөө түсэбые тэрэ дунда эзргээр 120—125 процент дүүргэнэ. «РСФСР-эй габьяата рационализатор» гэһэн хүндэтэ нэрэ эзргэтэй.

«Борис Захарович орой эдир залуушаа эхилээд «шаляя валяя» гэжэ ябаагүй, ажалша бэрхэ, юуюумэнһээ тунхаряагүй, зориһоноо абажа һаладаг хүн. ....Тиигээд хэнһэшье ехээр хүдэлөөд, хэнһэшье баяртай хүхюу ябажа байха юм»,—иигэжэ Борис Захаровичай нухэдэй нэгэнэй үнэн зүрхэнһөө магтаһые яажа мартажа болохоб.

Бүри һаяхан Борис Захаровичтай өөрынь «кабинет» соо уулзабаб. Шэл'таһалга. Удаан лампочкануудай һүн сагаан гэрэл. «Кабинедэйнь» тэгэн дунда столой орондо ямар нэгэн мантан заан шэнги айхабтар томо координатно-расточно станок. Борис Захарович чертеж барижа, тэгшэ зохидхон түмэрые «һархяаг» болотор эндэ тэндэһээнь үрэмдэн нүхэлнэ. Ехэл орёо, нарин хүдэлмэри хэбэртэй...

Мүнөө Борис Захаровичай хүдэлдэг бригада бүхы цех соогоо урда мэтэ ажалай баатаршалгын үльгэр жэшээ харуулна. Тэрэнэй гэшүүд бэе бэедээ эрилтэ ехэтэйнүүд байхаһаа гадна, хандалга һайтайнууд,.

Борис Захарович ажалдаа муугаар хандаһан, архи дарһа залгиһан хүндэ дурагүй, мүнөөшье «комсомол ёһоор» шүүмжэлжэ орохо.

Цехыншье мүнөө үедэ бүхы завод соогоо түрүү зэргэдэ ябана. Борис Захарович эрхим һайнаар хүдэлхын хажуугаар, завод, цех дотороо ниитын хамаг хүдэлмэридэ үнэн зүрхэнһөө хабаадалсадаг заншалтай. Республикын уралан нарижуулагшадай Советэй түрүүлэгшэ. Иимэ тула СССР-эй Верховно Советэй урда зарлалай депутадаар һунгагдаа һэн. Энэ үедөө гүрэн, түрын ажал үнэхөөр ябуулжа шадаха байһанаа харуулжа, хүн зоноо баясуулаа.

Түрэл заводто, һунгагшадтаа угаа ехэ туһа хүргөө. Хэдэн жэшээнүүдые дурдая: карбидо-кислородно цехтэ хүдэлагшэдтэ ямар хэмжээнэй пенси түлэхэ тухай цех, заводтонь ёһоор мэдэхэгүйнүүд байшаба, арсалдаан гараба... Тиихэдэнь Борис Захарович РСФСР-эй Социальна тэдхэмжын министртэй уулзажа, хамаг юумыень бүтээжэ, шиидхэжэ үгэбэ. Баһа, жэшээнь, СССР-эй харгы замай министерствын мэдэлдэ байдаг барилгын предприятинууд гол түсэб Воронеж хото шадар оршодог юм. Ушар тиимэһээ зарим ушарта ахар тэндэһээ барилгын материалнуудые Улаан-Үдэ асарха баатай бологдодог байба. Харин тиихэдэ ондоо министерствын мэдэлэй аад, тон тиимэ материал үйлэдбэрилдэг завод Улаан-Үдэһөө ороддоол 50 модоной зайда — Таловкада баригдаһан байгаа бшуу. Иимэ ушарта Борис Захарович аргагүй шударгыгаар ороолдожо, СССР-эй харгы замай министр нухэр Бешевтэ болон бэшэшье үндэр тушаал эзргэтэ нухэдтэ бараалхан орожо, заводтоо тэрэ ахар холын Воронежһоо бэшэ, харин Таловкаһаа барилгын хамаг материал асаржа байха арга олгоо юм. Иимэрхүү үргэн дэлисэтэ ажал ороолдолгын жэшээнүүд олон. Мүн байрын, пенсиин, гэр бүлын—ажаһуудалай томо жэжэ айхабтар олон асуудалнуудаар түд туд һунгагшадта ходо туһалжа, залуушуул, һүргуулиин үхибүүдтэй ходо уулзажа, хөөрэлдэжэ, байгаа. Москвада, СССР-эй Верховно Советэй бүхы сессинүүдэй ажал хүдэлмэридэ хабаадалсажа, гүрэн түрынгоо угаа шухала асуудалнуудые шиидхэлсэһэниинь бүриньше һонин. Юрын токарь хүн аад ба ингэжэ хүн зонойнгоо этигэл найдабариие эрхимээр харюулна. Иимэл байһан тула Борис Захарович СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидадаар дахинаа дэбжүүлэгдэбэ.

Мэнэ һаяхан Зүүн-Сибириин технологическа институдай багшанар болон студентнэр нүхэр Поздеевтэй уулзахадаа, «этигэл найдабариемнай дахинаа мүн лэ харюулхат. Баясан найданабди Танайнгаа түлөө нэгэн хүн шэнгеэр дуугаа үгэхэбди» гэжэ тогтоогоо. Харюугай үгэ хэлэхэдээ: «Аргагүй ехэ баясхалан хүргэнэб, хамаг хүсэ шадалаа зорюулхаб»,—гэжэ нухэр Поздеев хэлэбэ.

Зүб даа, тон зүб!

Борис Захарович бата найдамгай, хүн, «үндэр түрэлтэ» хүдэлмэришэн ангиин эрхим түлөөлэгшэ. Ажал дээрэшье, депутадайнгаа уялга дүүргэжэшье, тэрээнэй хэһэн, бүтээһэниинь, хүн зонойнгоо дунда ото түрүү ябаһаниинь омогорхомоор!

Р. ЦЫБИКОВ.

УЛАМ ЭРШЭДЭЊЭН МҮРЫСӨӨ

Аймагай Соёлой ордон соо суглархан хүнүүдые харахада, олонхинь үбсүүндээ ойн баярай шэнэхэн медаль яларуулһан, бултал омоттой хүхюун һуунад. Эдэнэй дунда Колхозчингуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын делегат, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тугалшан А. Д. Тогмитова, үүсхэлшэ Баян-Голой совхозой мал таргалуулагша В. Ц. Лубсанов болон бусад олон түрүүрүүл һууна. Эдэнэр В. И. Ленинэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн согсолхоёо суглараа бшуу.

— Манай үргэн һайхан Эхэ орон дотор дэлгэрһэн ойн баярай социалис мүрысөөн улам лэ эршэ хүсэ нэмэжэ байна,— гэжэ партийн райкомой нэгэдэхи секретарь Б. И. Николаев элидхэлээ захалаа.— Энэ мүрысөөн манай аймагташье үргэнөөр дэлгэрээ.

Промышленностьяашье, худөө ажахыгаашье хүгжөөлгэдөө аймагай ажалшадай амжалта, илалтануудые туйлажа байһан тухайнь элидхэлшэ баяр баясхалантайгаар мэдүүлнэ. 1969 өндо аймагай промышленна предприятинууд түсэб, уялгануудаа үлүүлэн дүүргэжэ, 287 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үгөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ эрхим амжалта туйлаһанай түлөө Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат үндэр шагнал хайрада —«КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй ленинскэ ойн баярай Хүндэлэлэй грамотада хүртөө.

Аймагай худөө ажалшадайшье амжалта бага бэшэ. Худөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ талаар 1969 оной социалис мүрысөөндэ Захааминай аймаг ходол түрүү зэргэдэ ябалсажа гараа. Тиигээд ойн баярай урда тээхи, 1970 оной нэгэдэхи кварталай дүнгүүдээр аймаг республика дотороо хөрдохи һуури эзэлһэн байна.

Үбэлэй һарануудта мал шахалгаар Баян-Голой совхозойхид республика дотороо социалис мүрысөө үүсхээ. Һая аймагай адуушад сугларжа, саашадаа адуу олоор үдхэдэг болохо тухай республика дотороо Хандалга-бэшэгээр уряа гаргаба.

«Эдэ бүгэдэ хадаа аймагай ажалшадай социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябажа, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр ажаллажа байһанине гэрэлнэ.

Саашань элидхэлшэ аймагай худөө ажалшадай урда байһан зорилгонууд тухай, шиидхэгдээгүй асуудалнууд болон дутуу дунданууд дээрэ тогтобо. Илангаяа үйлэдбэриингөө арга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэхэ, хамаг юумэндээ алмалта, арьбалалтыг гурим шаринаар сахиха хэрэгтэ элидхэлшэ сугларагшадай онсо анхаралые хандуулаа.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Ц-Д. Гырылов үгэ абажа, амжалта, илалтанууд тухайгаа тобшохоноор хэлээд, үйлэдбэреэ үргэдхэхэ, илангаяа түрэнэй аша үрэ үгэлгыень дээшэлүүлхэ ямар арга боломжонуудай бии байһанда бодомжогүй ямар гаргашануудай хэгдэдэгтэ тогтобо.

— Хаража ябахада, бодожо үзэхэдэ, аша үрэгүй, үлүү гаргашанууд, үрилтэ, хоролтонууд манайда захагүй,— гэзд тэрэ хэлэбэ.— Нэгэ тээ харахадаш түлишэ адхаржа гү, али трактор, машинанууд хоохоор худэлжэ байха, нүгөө тээ плугай шэнэхэн эри-лемех, али ямар нэгэн деталь полнин захада хаягдашаһан хэбтэхэ, үгышье һаа, нэгэл шанар муутай ажал хэжэ, дахин дахин заһаха хэрэг гараха — эдэ бүгэдэһөөл гаргаша, үрилтэмнай дээшэлжэ, олзо, оршомнай доошолно бшуу.

— Саашань бодожо үзэхэдэ,— гэжэ тэрэ үгээ үргэлжэлүүлнэ,— малай аманда ороторoо хэды ехэ үбһэ тэжээлэй, тараа талханай үригдэдэг, хороогодогые дурдалташьегүй, амандань оруулаадшье хэды ехэ тэжээлээ аша үрэгүйгөөр һалганабибди. Нэгэ тээ харахадаш ороһон малай шабааһан соо бүхэлеэрээ гараад байха. Эдэ бүгэдэ хадаа үбһэ тэжээлээ, тараа галхаяа нормолон, тааруулаагүй, буйлуулан болбосоруулангүй малдаа эдюулнэ гэшэбди.

1969 ондо 141 буруу хашараг зундаа худөо холын бэлшээридэ зуһуулжа, томо болгоод, таргалуулаад, үбэлдөө һайса шахажа, түс бүринень дунда зэргээр 308 килограммаар, бултынь тооной тарган гэдэг сэгнэлтэйгээр гүрэндэ тушааһан Далахайн совхозой малшан Д. Б. Порхоев, Баян-Голой ... директор Р. Л. Бандеев, ... мунизмын зам» колхозой ... Д. Д. Бальжанов гэгшэд ... шалангаа ехээр үтэгжүүлд... хэрэгтэ онсо анхарал хандуу...

— Манай баялиг— газар... маг юумэн —газарһаа. Тиим... газараа эдлэжэ шадаха ... байна,— гэжэ нүхэр Бальж... лэнэ.—Сабшалан, хадаланууд... жүүлбэл, ургасьень дэшэ... һүшье һаахабди, мяхашье а... нооһошье хайшалхабди. Ж... минии отара шадар 20 гер... шалан бии юм. Тэрэнэйнгөө ... шэбхэлһэмнай ургасань хоёр... наар дээшэлжэ, 2 сомоо гара... һанаа пёдондо 4 сомоо үй... рлагдаа. Мүнөө жэл нүгөө ... шэбхэ гаргажа дүүргэхээ ... ди. Үбһэншье ургаха гэжэ ... Сабшалан һайжаруулха ... хоёр һарын ямараар ябаа... тухай «Красный Октябрь» ... тракторна тарган ажалай ... бригадир Т. Ц. Цыбенов, XXII ... съездыа нэрэмжэтэ колхозой ... механик Ф. С. Мижитов гэгш... тожо хөөрэбэ, дутуу дунда... хайгаа, элирүүлжэ байһан ... ломжонууд тухайгаа мэдэсэ... нөө жэлэй хабарай таниглг... ни болзорто, шанар һайнтай... гэргэхые тэдэнэр хүсэбэ. Зэ... бинадай хүдэлмэришэн анги... нэһөө главна экономист П. Б... ровенский, аймагай комсомо... шуулай үмэнэһөө Санагын ... гуулиин һурагша Ирина Ш... гэгшэд хүдөө ажахын түрүү... халуунаар амаршалба.

Овош, куузику һайнаар ... жа, сууда солодо хүртэнэ... Бальжитов үгэ хэлээ. Нэ... жөөл 10 гектар дээрэ ку... ряад, гектарай 750 центн... хуряажа, «Дружба» колхо... лиин малда бүхэли үбэлдө... шэмэтэ тэжээл бэлдэһэн байна... нөө жэл 30 гектарта ку... хаар түсэблэгдөөд, 10 хүр... дэһэн звено эмхидхэжэ, ... даа бэлдэжэ, рассада ургуу... хеэрнэ.

— Куузику һайнаар ... мүрысөө, нухэд! —гэжэ Д... баевич уряалба.

— Би эхэ гүүн бүриньш... абахаб,— гэжэ мэдүүлэд, ... нэрэмжэтэ колхозой адуушд... ов баһал нухэдөө мүрысөөнд... ба.

Зублоонэй түгэсхэлдэ 197... социалис уялганууд баталаг... рысөөгөө дэлгэрүүлхые ... хандалга баталагдаба.

Ажал худэлмэридөө эрхим ... та туйлаһан түрүүшүүл «Зэ... автомашина «Урал» мото... һаа захалаад, үнэтэ ба... олон хүн шагнагдаа.

Ойн баярай хүндэлэлдэ Зэ... аймагта дэлгэрһэн социалис ... сөөн улам эршэ орожо, ... дэлисэ ехэтэй боложо байна. ... зублөөн дээрэһээ элитэ... ододаг, ойлгогдожо байба.

Д. ЦЫРЕНЖАП...

манай ...

ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭБЭ

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой Е. А. Киргизовэй хүтэлбэрилдэг судна хабсаргагшадай коммунис ажалай бригада В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн урда тээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ехэ амжалтануудые туйлажа, абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэһэн юм.

Мүнөө тус бригадын коллектив табан жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь урид дүүргээд, 1971 оной түсэбөөр худэлжэ эхилээ.

Һаяхан болоһон Советскэ районой коммунис ажалай ударнигуудай слёт дээрэ тус бригадынхидта отличнигай диплом, мүнгэн шан барюулагдаһан байна. Энэ бригадынхид саашадаа үшөө һайнаар ажаллаха юм.

ТҮРҮҮ МЕХАНИЗАТОР

Хүйтэ даалгаһан үглөөнэй мэлигүүн агаар хүнды хабшалһаа сорголжо, «Беларусь» тракторaар ябаһан гонзогор нюуртай, дамбагаршаг уралтай, эмеэбхилһэн уйтан нюдэтэй хубүүнэй хасарые эльбээд, эльбээд абана. Хонхо-ёнхотой харгыгаар дондорон, аржагар тамга табин ябаһан трактор эзэнэйнгээ үгэ дууланги. Бодолгодо хатан, саһата орьёлой оройдо сайһан саһа хаража, һаргаһан нюдэеэ ониилгон татаад ябатараа, аман соогоо гүнгэнэн дуу дуулаба. Теэд дуунайнь аялга огсом хонгёо бэшэ. Гэнтэ һамганайнгаа дууладагые һанаба. Валентинань пекарнида худэлдэг. Тэрэ колхозойнгоо эгэзн эдэбхитэй залуушуулай нэгэн юм. Ажалай һүүлээр удэшэлэн һаруул, шэнэхэн клуб соо сугларжа, баяанай аялга доро буряад дуунуудаа дуулалдадаг. Энэ хадаа уран һайханай булгэмэй гэшүүд гэшэ. Һайндэрэй хүрэжэ ерэхэдэ, Валентина ендэр дээрэһээ ямар уянгатайгаар дуулалдаг гэшэб! Мүнөө Володиин хангюурлаһан дуунинь тракторай аллгатай нэгдэнэ. Баригада хэрэглэдэхэ мододтоо ошожо ябана. Саһанай орохоһоо хойшо таһалгаряагүй баригдын модо шэрээ. Һунгагшадтаяа нэгэтэ уулзахадаа хэлэһэнэ һанаба.

Манай колхоз һүүлэй 5—6 жэл соо дан шэнэ баригда хээ. 200 үхибүүдэй һураха 8 жэлэй һургуулитай, 200 хүнэй һууритай клубтай, магазинтай, хэлхеэ холбооной таһагтайбди. Айл бүхэнэй байра һайн. Саашадаа үшөө ехэ баригда хэхээр харааланхайбди. Энээнэй түлөө хүсэ шадалаа гамнахагүйбди».

Аймагай Советэй депутат Владимир Дашеевич хүн зонойнгоо дунда хүндэтэй һанаһанаа абахын түлөө оролдожо ябадаг хүн. Зонойнгоо үзүүлһэн үндэр этигэлые харюулхаяа, ажал худэлмэридөө амжалта туйлахые хэзээдэ оролдог юм. Тэрэнэй худэлдэг Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо түрүүдэ тоологдодог. Экономиконь яһала баян. Тиимэһээл хойно хойноһоонь шэнэ гэрнүүдые олоор бодхоохо арга боломжотой бшуу. Энэ хэрэгтэ нухэр Ошоровой оруулһан хубита ехэхэн байха. Юуб гэхэдэ, тэрэ колхозойнгоо эгээн түрүүшын механизатор гэшэ. Арба гаран жэлэй туршада худэлөө. Түрүү дүй дүршэлтэй эрхим бэрхэ механизатор гэжэ алдаршанхай. Шэнэөр баригдаһан табяад гэрэй модоной ехэнхинь Владимир Дашеевичэй хүсөөр лэ оруулагдаа бшуу.

Тэрэ мүнөө трактораа аалидахуулжа, урда харгы руу годирон ороодхибо. Холо бэшэ газарһаа булад аргамжада мододоо торгожо, тосхон хүрэтэрөө шэрэжэ асарха. Ябталаатай мододые хушүүргэдэжэ, дүндылөөд, булад аргамжаар хүрмэжэ үлба. Худэлжэ байхыень харахада түргэн шамбай. Бүтүү шэдхэтэй, үбдэг тулама саһатай газарташ абиргаг... гүй. Ойн зүргэ харгые одоо ... наар мэдэдэг хүнүүдэй нэгэн. «... дэеэ аняад ябаа һаа, ой соо ... рихэгүй хаш» гэжэ нюдэ... шоглон һагад хэлэхэ дуратай.

Гэртээ хүрэжэ ерэхэдэнь, ... һаял орожо үрдеэд байба. ... тораа табижархёод, дулаахан ... тээ ороходонь, хоёр багашуу... эсэгынгээ хүзүүндэ ерэжэ ... на.

— Аба, трактортаа ... гүш?—гэнэ ехэшэгынь.

— Үглөөдэр һүүлгахаб,— ... эсэгэнь үхибүүдэйнгээ толгой ... бэжэ, дэгэлээ тайлажа, ... угаана.

Владимир Дашеевич ... жэлэй дүрбэн туршада түрэл ... болоһон тракторһаа хагсалгаа... Нажар болоходо, үбһэ сабш... сомолсодог юм. Жэшээтэ ... худэлдэгэйнгөө түлөө холын ... аймагай механизатор Ошоров ... баярай медальда хүртөө. Саа... даа бүри эршэ дэлисэтэйтэй ... дэлхөөр бэлэ зэнэнхэй.

Д. ДОНДОКОВ.

ЭРХҮҮГЭЙ ОБЛАСТЬ. Братск хото шадарай «Турсей» совхозой худэлмэришэд һүүлэй үедэ огородой эдеэ ехээр ургуулдаг болонхой. Эндэ хэдэн теплицэнүүд баригдажа, ашаглалгада тушаагдаад, зарлигдадань түрэхэлэй худэлмэри хэгдэжэ байнхай. Тепличнэ ажахын түрүүшын ээлжээн хамта дээрээ 40 гектар талмай эзэлнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тепличнэ ажахы соо.

ТАСС-ай фотохроника.

БААТАР СЭРЭГШЫН БАЙЛДААНАЙ НАМТАРҺАА

Бүри 50-яад оной эхеэр энэ хүнэй партийна хүдэлмэрилэгшэ байхыень харадаг, мэдэдэг һэм. Тэрэ гэһээр хорёод жэл үнгэрбэ. Иимэ үни болоһон хойно уулзахадаа, тэрэ яагаад намайе танихаб даа. Үнөөхил үндэр, хүдэр бэетэй хүри улаан шарайтай хүн урдаһаамни хаража һууба.

Түрэл нютагууд тухайдаа хөөрэлдэбэбди. Дахин танилсабабди. Мүнөө хөөрэлдэхэ зуураа, өөрынь хүдэлжэ байдаг үйлэдбэри тушаа асуугаад абабаб.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы хэ ааб даа. Урдань эндэ—аймагай центр байһан. Тиигээд хажуугаархи ажахынуудаа хамжуулжа, нэгэн бүхэли совхоз болонхой. Мүнөө Ивалга тосхондо — нэгэдэхи отделениинь.

Отделениинь ажал ялала һайнаар ябуулагдана. Экономическа асуудалнуудые отделениин хүтэлбэрилэгшэд өөһэдын арга боломжоор шиидхэнэ...

Мүнөөнэй байдалые дүшөөд онойхитой сасуулжа байгаад хөөрэлдөө һаабзабди даа. Энэ жэлдэ хэды олон ехэ үдэрнүүд тэмдэглэгдэхэнь гээшэб: багша Ленинэй 100 наһанай ойн баяр, фашис Германиие илаһаар 25 жэлэй ойн һайидэр.

Бидэнэй саашанхи хөөрэлдөөн эндэһээл эхи абаа. Эндэ, конторо соо, һуугшад бултадаа дайнай дүлэн соогуур ябажа гараһан байбабди.

— Хэды багта, ямар фронтнууд дээгүүр тулалдаанда хабаадалсаа гээшэ һэмта, Еши Нимаевич?

Тэрэмни халта тээлмэрдэбэ.

— Юрэдөөл Дон мүрэнһөө эхилээд заха гарагдаал даа,— гэжэ тэрэ юрэнхыгөөр харюусаба.

Эндэб зүйлнүүд тухай һайса халажа хөөрэнэн хойноо:

— Нэгэ дайшалхы ябуулга тухай, дуратай һаатнай, хөөрэжэ үгэнүү даа,— гэбэ Еши Нимаевич.

— Нээрээл һонин эпизод байгаа ёһотой, хөөрэгты.

— Гурбадахи украин фронтын сэрэгүүдэй тогтон, торонгүйгөөр хото городуудаа, һуурин тосхонуудаа сүлөөлэн, ходол урагшаа дабшажа ябаһан үень һэн. Минии ябалсаһан корпус Львовско областиин баруун урда захые сүлөөлбэшье, Гимнинскэ ой тээһээ фашистнуудай һөөргэдэхые хүлеэбэ.

— Тэдэнэй добтолхыень яажа мэдээбта?

Зүб лэ асууһан аад, бага яараһан байгаа хаб.

— Энэл асуудалыетнай тайлбарилха һанаатайб,— гээд Еши Нимаевич саашадань үргэлжэлүүлбэ.— Корпусой штабта ахамадшье, дундууршье зэргын командирнууд сугларанхай. Бултадаа топографиин карта харанабди. Энэ баруун урдахи, Гимнинскэ ой тээһээ һэргылхэ хэрэгтэй болоод байна гэжэ корпусой штабай начальник ушар байдалые элирхэйлжэ эхилбэ. Энэ «фрицэй» мэдээсэһэнэй ёһоор, фашистнууд бидэнэй урдаһаа танкова добтолго хэ һанаатай хаш. Үгышье һаа энэ мэхэшэн — тагнуулшаниие зорюута эльгээжэ, худал мэдээсэл манда дамжуулаад, добтолгые таһалдуулха, тэрэ һамбаанда гол хүсэнүүдээ хуряан сухариха бодолтой байжа болоо гү?

Еши Нимаевичай хөөрэжэ байхадань, дайнай фронтнууд дээгүүр үзэгдэһэн ондоошье олон ушарнууд нюдэндэ харагдахадал гэнэ.

Тэрэ хөөрэжэл байба. Тиихэдэнь бидэ шагнажа, сээжэдээ хадуужа абанабди.

... Томо соединениин тагнуулай үүргэ тухайда ойлгосотой ааб даа. Тэрэниие сэрэгэй газарта «һэримжэтэй хурса нюдэн, һэргэг һонор шэхэн» гэжэ нэрлэдэг ха юм.

Залуухан бүряад хүбүүн Холбоев энэл соединениин бүлэг тагнуулшадые толгойжо ябаа. Хорёод гаран хүн. Холбоевто өөртэнь адли иимэ хүдэр томо бэетэйнүүд, шииграг улаан хүбүүд. Дайсанай шэбээлһэн нууга руу эдэнэй хайшан гээд баеэ далдалан ошожо ябаһые нюдөөрөө хараһандал болонобди. Теэд хүнэй тодо һайнаар үнэншэмөөр хөөрэхэдэнь, тиимэ элихэн зураглал боложо харагдадаг ха юм.

...Дайшалхы даабариин харюусалга ехэ. Теэд Холбоевой толгойлһон бүлэг тагнуулшад тиимээ ехэ даабари абаһан байгаа.

Тэдэнэр Гимнинскэ ой соохи дайсанай хүсые тодорхойлхо, хэзээ добтолхоёо байһыень мэдэхэ, фашист солдадые барижа асарха даабаритай һэн.

Эдэ хүбүүдэй ямар һэримжэтэй, сүмөөхэнөөр аад, шуран түргэнөөр урагшаа дабшаһыень тухайлнабди. Энэ үедөо нэгэнтэ бэшэ компас карта хоёрые зүблүүлжэ, зүг шэгээ олоһон, штабтаяа рацяар хөөрэлдэһэн байна.

Энэ бүлэг соонь олохон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд — ород, украин, грузин, казах, татар хүбүүд бии байба. Харин командирынь өөрөө аяар холын Байгалай үмэнэһөө ошоһон буряад угсаатай. Анда нүхэдэйнгөө түрэл нютагуудые, Эхэ оронойнгоо баруун хизаарнуудые харатан дайсанһаа сүлөөрүүлхын тула ошоо.

Мүнөө Еши Нимаевич байд гээд лэ нюдөо анин, үнгэрһэн ушарнуудые ойндоо оруулна хэбэртэй.

— Дайшалхы даабаряа хайшан гэжэ дүүргээ һэмта? — гэжэ асуубабди.

— Дүүргэлтэ болгоо ааб даа. Гимнинскэ ой соо энэ гэхэ танкова хүсэн байгаагүй. Тиигэбэшье үшөө нэгэ фашистые барижа мүшхэхэдөө, байдалыень һайн мэдэжэ абаһан, үнөөхи өөрөө ерэжэ плендэ ороод, хуурмаг мэдээсэл үгэһэн «фрицые» балшыса элишэлһэн байгаабди.

— Тиигээд лэ штабтаа бусажа ерээгта?

— Үгы. Бидэ бүри саашаа, хорёод модоной хараанда ошожо, гол хүсэнһөө таһарһан дайсан тухай, тэрэнэй обороно тухай нэмэлтэ мэдээнүүдые штабтаа дамжуулаа һэмди.

Дайсаниие түрэл оронойнгоо дэбисхэр дээрэһээ намнажа, тэрэнэй өөрынь эшээн руу үлдэжэ байһан саг бэлэй. Эгээл тиихэдэ корпусой гол хүсэн ямар ехэ урма зоригтойгоор добтолжо, урагшаа дабшажа ябааб!

Мүн тагнуулай сэрэгшэдтэ ямар ехэ харюусалгатай даабари үгтэдэг байгааб! Дан түргэдөө һаа, гэнэдэжэ болохош. Удаараа һаа, өөһэдынхидөө һаатуулхаш. Одоол эндэ хурса нюдэн, һонор шэхэн, хурдан хүл, баатар зориг, һүбэлгэн бодол хэрэгтэй. Эдэ шанарнуудые бултыень туйлажа шадаһан хүнүүд лэ тагнуулшан болодог.

—Энэ мэтын ушарнууд олон дахин үзэгдөө һэн. Хожом сүлөөтэйхэнөөр уулзаа һаа, үшөө һонин хэрэгүүд тухай хөөрэжэ үгүүжэб,—гээд Еши Нимаевич дүүргэхээр забдаба.

Зүб даа. Үшөөл һонин ушарнууд тэрээндэ дайралдаһан байха. Дон мүрэнһөө баруун хилэ хүрэтэр, тиигээд саашаа дайсанай эшээн хүрэтэр хэды ута зам гаталагдааб! Дайнай фронтнууд дээрэ тулалдаанда хабаадаһан хүнүүдэй гаталһан замые сэхэ шугамаар хэмжэхын аргагүй ха юм. Еши Нимаевичай гаталһан зам эгээл тиимэ ута.

«Бага халзантажа ябаһан толгойгоо эльбээд абана. Наһаар ехэ бэшэшье һаа, толгойнь бууралтажа, үһэниинь халсаржа ябанхай. Энэнь дайнай сараа тэмдэг. Теэд, яахаб даа. Хүнэй бэе түмэр бэшэ. Өөрын хэм хэмжүүртэй, баһал тэды шэнээн эршэтэй, эльшэтэй байдаг.

— Таанадай энэ баатаршалга хэр сэгнэгдээ һэм?

— Яһала даа. Гол хүсэнүүднай һаатабаригүй урагшаа дабхяа. Оршон байдал тодороо. Сэрэгшэдни орден, медальнуудта хүртөө һэн.

Мүнөө Еши Нимаевич Холбоев баһал һанаандаа оруулна хаш. Байлдаанай газарта хүнүүдые ударидаа, мүнөө амгалан сагта томохон ажахые хүтэлбэрилнэ. Энэ хоёр үе сагай байдалые заримдаа сасуулжа үзэхэшье ушар болодог ёһотой. Тиин Еши Нимаевич Холбоев өөрынгөө хамаг дүршэл, шадабари гарган ажаллана, ударидана.

Үнгэрһэн жэлдэ, мүнөөшье отделениинь хүдөө ажахын бүхы һалбариндуудтаа амжалта туйлаа, туйлажашье байна.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

ҮБГЭН БАГШЫН БАЯР

...ЛҺЬ, хаанта засагай үедэ, бу... бүүдэй ород һургуулида һу... ...шэ айхабтар хүшэр байгаа. ...мэшье һаа, һүбэлгэн ухаан... ...ша Убугунов яһала урагша... ...һуралсажа, заабол багша ...эрмэлэзгшэ бэлэй. Уданьше... ...рэнэй хүсэл бэелүүлэгдэжэ, ...багша буряад үхибүүдые ...стэй танилсуулжа захалба. ...жэлэй туршада (1907— ...нутта) багшалһанай һүү... ...ексей Андриянович Убугунов ...мэргэжэлээ дээшэлүүлхээ ...хото ошоно. Шанявскиин ...арадай университедэй ...эрдэмэй факультедтэ хоёр ...лсаад, һайн дурааараа За... ...ерэжэ, Сэлэнгын аймагай ...хоёр классна һургуулида ...Тэрэ үедэ хүдөө нютагуудта ...һургуулишье, багшанаршье ...ан байгаа һааб даа. Буряад ...ха үхибүүдые эрдэм һургуу... ...болгохо хэрэгтэ бүхы бэлиг ...а зорюулһан багша түрүү ...долтой, ном судар мэдэхэ хү... ...холбоо барисаа байгуулжа ...Тиин февралиин буржуаз... ...атическа революциин һүү... ...А. Убугунов Эрхүү ерэжэ, ...ружогуудта эдэбхитэйгээр ...Тиигэжэ мэдээжэ револю... ...льшевик Боград, Окулов, ...Постышев гэгшэдтэй та... ...байха юм.

...М. И. Ербанов, А. А. Убу... ...И. Н. Трубачеев гурбан мэдээ... ...волюционер Окулов гэгшэн ...шагнажа, « В. И. Ленинэй ...тэ тезисүүдэй» айхабтар ехэ ...ашаг байһые онсо тэмдэг... ...Зүгөөр нүхэр Окулов гай... ...хамшагта документын гол удхые ёһотой революционер-ленинец мэтэ тайлбарилан хөөрэжэ, тэрэ түүхэтэ тезисүүдэй тон ехэ удха шанартай байһые ойлгуулжа шадаа ха юм.

Тиигэжэ хүдөөгэй багшын нийтэ-политическэ ухаан мэдэрэл хүгжэһэн. Боохоной хоёр классна һургуулида багшалха үедөө (1917—1920 онууд) тэрэ нийтэ-политическэ ажал хэрэгээ бүришье эршэтэйгээр ябуулжа, нютаг зоной дунда эгээ хүндэтэй багша гэжэ тоологдогшо һэн. Элдэбын асуудалаар зүбшэл заабари үгэхэ, тэрэ үеын эрхэ байдал тухай холо хөөрэхэ, бэшэг саарһа эрээлхэ үшар гарагша бэлэй.

Тэрэ үедэ хүдэлхэнь айхабтар хүшэр, тон харюусалгатай байгаа ха юм. Ушар тиимэһээ А. А. Убугунов хорёод онууд тухайда омог дорюуннаар хөөрэнэ ёһотой. Омогорхонгүй яалтайб.

1920 ондо Ангарын аймаг байгуулагдажа, тэрэ үедэ аймагай гүйсэдхэхы комитедэй түрүүлэгшээр хүдэлжэ байһан Матвей Иннокентьевич Амагаев А. А. Убугуновые арадай гэгээрэлэй таһагые даагшаар хүдэлхыень уряа бэлэй. Хэды хүшэр байгашье һаа, тэрэ арсаагүй, энэ харюусалгатай хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа зорюулхаар оролсоһон байха.

Нэлэнхы уужам Ангарын аймагай олонхи нютагуудта түрүүшын һургуули эмхидхэхын тула нилээд аяншалһан, нютаг зонтой даамай даруухананаар хөөрэлдэһэн юм. Байра, тусхай түхеэрэлгэ, багшанар дуталдаха.

Һүүлээрнь, Буряадай ревкомой гэшүүнээр хүдэлхэ үедоо, А. А. Убугунов һургуулиин хүдэлмэри эрид һайжаруулха, һургуулиин барилга хэхэ, багшанарые бэлдэхэ талаар тэнсэлгүй ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаһан байха.

1922 оной декабрь һарада Буряадай автономито областиин областной Советдэй 1-дэхи съезд боложо, тэндэ Буряадай ревком, мүн тэрэнэй таһагууд тоосоһон байха юм. Арадай гэгээрэлэй таһагай хэһэн ажал хүдэлмэри тухайда А. А. Убугунов тоосоото элидхэл хэһэн, бүгэдэндэ һайшаагдаһан байха. Советүүдэй съезд Буряадай автономито областиин ЦИК һунгажа, тэрэнэй гэшүүн А. А. Убугунов дахинаа боложо, арадай гэгээрэлэй таһагые баһа хүтэлбэрилжэ захалба.

Буряадай АССР-эй эмхидхэгдэхэдэ А. А. Убугунов Боохоной аймаг үриг дажа, 1923—1927 онуудай туршада аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагшаар хүдэлбэ. Тэндэ хүдэлхэдөө нилээд олон һургуули барюулһан байха. Дунда һургуулинуудые, мүн Боохоной багшанарай училиши барюулжа шадаһандаа үбгэн багша онсо габьяатай юм. Һүүлээрнь, нилээд удаан сагта, Алексей Андриянович тус училищида багшалжа, тон өөртөө адлирхуу налгай илдам сэдьхэлтэй, тодо һонор ухаатай багшанарые олоор бэлдэлсэһэн байха.

Бүгэдэндэ хүндэтэй үбгэн багша 1965 ондо, дала юһэ наһатайдаа амаралтада гараа. Тиигэбэшье һанаа амархан һуудаггүй, саг үргэлжэ училищидаа ерэжэ, һанамжа дурадхалаа оруулжа, омог дорюун шабинартайгаа эсэгэ мэтэ хөөрэлдэжэ байдаг.

Үбгэн багшын шабинар мүнөө ороноймнай зуг бүхэндэ ажаллана гэхэдэ алдуу болохогүй. Тэдэнһээ бэшэгүүдые абахадаа илангаяа ехээр хүхидэг, хэһэн ажал хэрэгни миинтэ хосороогүй гэжэ хөөрэн хүүнэн ябадаг.

Гадна А. А. Убугунов ёһотой журналист юм. Үшөө 1917 онһоо тэрэнэй статьянууд хэблэгдэжэ захалһан гүүхэтэй. Библиотекэдэ сомоо ехэ материалнуудые һэхэжэ һуухадаа тэрэнэй башэһэн олонхи статьянуудые ехэтэ һонирхон уншаа бэлэйб. Жэшээнь, «Жизнь национальностей» гэһэн газетэдэ үшөө 1921 ондо хэблэгдэһэн «Народное образование в Советской России» гэһэн статьянь илангаяа һонирхолтой.

Энэ жэлдэ Алексей Андриянович Убугунов 85 наһатай болобо. Үнэхөөрөөшье ута наһан, удаан жаргал гээшэ. Манай республикын газетэнүүдтэ һаяшаг хэблэгдэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Указ уншахадаа, бүгэдэндэ хүндэтэй үбгэн багша Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдахал ёһоороо шагнагдаа гэжэ бүхы сэдьхэлһээ баясаа һэм.

С. ЕРБАНОВА.
1926 онһоо КПСС-эй гэшүүн, тусхайта пенсионер.

Россин эгэшэ дүү республиканууд

ТАСС-ай корреспондентнууд СССР-эй Верховно Советдэй болохоёо ...ын һунгалтада эдэ материалнуудаа зорюулжа, депутадуудта ...адууд тухай, үнгэрөөшэ һунгалтаһаа хойшо автономито ...бликануудта болоһон ехэ хубилалтанууд тухай хөөрэнэ.

ИНДУСТРИАЛЬНА ХАЛЬМАГ ОРОН

...ИСТА. Мал ажал эрхилдэг ... хальмаг орон индустриаль... ...хал шанжэтэй боложо байн... Лекторнууд, пропагандист... болон политинформаторнууд ...дөөнүүд болон элидхэлнүүд ...м республикын промышлен... ...н хүгжэлтэ тухай һунгаг... ...урда хөөрэжэ үгэнэ.

...ийска машина бүтээдэг за... ...льбэн шэнэдхэгдэһэнэй удаа ...предприяти болоо. Хоёр да... ...эр уһа абадаг автоводово... ...эндэ бүтээн гаргагдана. ...ноон саарһа холын замда ...ашаа түхеэрэлгэтэй тус... ...автомобильнууд эндэ мүн лэ ...ржэ эхилхэнь.

...ьмагай промышленна про... ...үйлэдбэрилгэ дүрбэн жэлэй ...соо 1,7 дахин ургаа. Тү... ...ын ба экономическа урма... ...ин шэнэ гуримда ороһон 40 ...предприяти түсэбтэ табан ...эхинһээ хойшо түсэбһөө ...2 миллион 600 мянган тү... ...олзо доход оруулаа.

...Н НЮТАГТАА ХҮНДЭТЭЙ

...ЬЧИК. Кабардино-Балка... ...ССР-эй «Путь к коммунизм... ...жэ колхозой ахалагша хо... Салих Аттоевые Урванска ...ой һунгуулиин комисси ...эй Верховно Советдэй депу... ...кандидадаар бүридэлдэ абаа. ...аг газарай тосхоной, 36 на... ...энэ колхознигые республи... ...бүхы хүнүүд һайн мэдэхэ ...ирэ хонин ажалда ехэ мэр... ...ой болоһон гээшэ. Бусад ...тосхонуудай хэдэн арбаад ...н тэрээндэ һурахаа ерэдэг, ...ажахын мэргэжэлтэд тэрэ... ...арын бэлшээринүүдтэ ерэ... ...ардино-Балкарска универ... ...эрдэмтэд тэрэнэй отара ...жэлэнүүдые хэдэг байна. ...к Аттоев үндэр хадын ну... ...эринүүдтэ 11 жэлэй тур... ...хонишоноор ажаллана. ...й туйлаһан амжалта иимэ: ...хонин бүриһөө 128 хурь... ...үүлээд, жэлэй турша соо ...толгой хони гарзада ...агүй. Социалис Ажалай ...нэрэ эргэ С. Аттоевто ол... ...нь уг удхатай гээшэ ааб

...нги гэжэ түрэл нютагтаа ...Аттоев эгээл хүндэтэй хү... ...нэгэн юм. Партиин гэ... ...хүдөөгэй советдэй депутат ...тосхонойнгоо бүхы шухала ...нуудые шиидхэлгэдэ ха... ...адаг.

З. МАЛЬБАКОВ.

...Н ТОСХОНУУДТА ЗОРИҺОН ХАРГЫ

...АН-УДЭ. Сагаан мүльһэн ...найй» Зүүн Саяанай хада... ...хормойдо Буряадай ...эгээн холын Ахын аймаг ...юм. Эндэһээ, далайн нюо... ...1500 метр үндэрһөө, Ока ...гэжэ хадын горхо мүрэ... ...ниез абадаг юм. Энэ мүрэ... ...ьенүүдые зубшан ажалша ...буряад зон ажаһуудаг. ...бүхы хүдөө тосхонуудта ...лиин участогууд эмхидхэн ...гданхай, агитпунктнууд ...гөөгдонхой. Агитпункт... ...даагшадтай хамта 200 ...агитатор һунгагшадай дун... ...ермэри ябуулна. Аймагай ...ик тосхонһоо партиин ха... ...гата бүлэг хүдэлмэрилэг... ...холын хүдөө тосхонуудта ...гараа. Жэшээлхэдэ, «Ком... ...о колхоздо КПСС-эй рай... ...таһагые даагша В. Бадмаев, «Улаан-Ока» гэжэ колхоздо пропагандист Ю. Патархеев ошоо. Тэдэнэр үни удаан ябаха аргагүй болоо, юундэб гэхэдэ хадын горхо шанжэтэй боложо байна. Тэрэ үедэ хүдөө нютагуудта һургуулишье, багшанаршье ...эн байгаа һааб даа. Буряад ...ха үхибүүдые эрдэм һургуу... ...болгохо хэрэгтэ бүхы бэлиг ...а зорюулһан багша түрүү ...долтой, ном судар мэдэхэ хү... ...холбоо барисаа байгуулжа ...Тиин февралиин буржуаз... ...атическа революциин һүү... ...А. Убугунов Эрхүү ерэжэ, ...ружогуудта эдэбхитэйгээр ...Тиигэжэ мэдээжэ револю... ...льшевик Боград, Окулов, ...Постышев гэгшэдтэй та... ...байха юм.

...М. И. Ербанов, А. А. Убу... ...И. Н. Трубачеев гурбан мэдээ... ...волюционер Окулов гэгшэн ...шагнажа, « В. И. Ленинэй ...тэ тезисүүдэй» айхабтар ехэ ...ашаг байһые онсо тэмдэг... ...Зүгөөр нүхэр Окулов гай...

...ГАМАГАЙ ТУРШАДА

...ЛЬ. Сагаан мүльһэн ...найй» Зүүн Саяанай хада... ...хормойдо Буряадай ...эгээн холын Ахын аймаг ...юм. Эндэһээ, далайн нюо... ...1500 метр үндэрһөө, Ока ...гэжэ хадын горхо мүрэ... ...ниез абадаг юм. Энэ мүрэ... ...ьенүүдые зубшан ажалша ...буряад зон ажаһуудаг. ...бүхы хүдөө тосхонуудта ...лиин участогууд эмхидхэн ...гданхай, агитпунктнууд ...гөөгдонхой. Агитпункт... ...даагшадтай хамта 200 ...агитатор һунгагшадай дун... ...ермэри ябуулна. Аймагай ...ик тосхонһоо партиин ха... ...гата бүлэг хүдэлмэрилэг... ...холын хүдөө тосхонуудта ...гараа. Жэшээлхэдэ, «Ком... ...о колхоздо КПСС-эй рай... ...таһагые даагша В. Бадмаев,

СОМОНОЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

Колхозой ажал хэрэг тухай хөөрэлдөөн боложо байба. Лобсон Хорёнов яаралгүйхэнөөр һу наали болон хони хурьгад тухай, трактор болон зэр зэмсэгүүд тухай хөөрэнэ. Зүгөөр тэрэнэй хөөрэхыень шагнахадаа, Тоорын сомоной Шулуута, Зүүн-Морин, Намарзаан болон бэшэ олон ажахынууд дээгүүр мүнөөдэр ябажа ерэһэндэл, тэндэхи ушар байдалынь доло мэдэһэндэл болоноб. Энэ тэрэ асуудал шиидхэхээр холо ойроһоо ерэһэн хүнүүд ходо шахуу манай хөөрэлдөө таһална. Сомоной түрүүлэгшын ажал хадаа тон ехэ тухашаруу байхаһаа гадна, хэды ехэ харюусалгатай гээшэб даа.

Залуухан хүбүүн басаган хоёр өрөжө ерэбэл, Лобсон Манганович шэг шарайда баярай тэмдэг толоржо, түрэһэн эсэгэдэнь мэтэ зүрхэ сэдьхэлээ тэрэ хүдэлгэжэ байба.

— Зай, зай, тиихэдээ батаар шиидэз гээшэ гүт? Бүхы наһан соогоо хамта ябахаар?..

Тэдэнэй гэрлэһэн тухай үнэмшэлгэ дээрэ тонгойн һагад нэгэ хэды хараһанайнгаа һүүлээр, гараа табижа, тамга дарана.

— Амаршалнаб. Гансал эбтэй эстэй ажаһуугыт даа.

— Эдэ манай малшад гээшэ,— гэжэ манда ойлгуулна.

Саашаа баһал хоорэлдөөгөө үргэлжэлүүлжэ, клуб, библиотекэ, һургуули эмхидхэхын тула нилээд аяншалһан, нютаг зонтой даамай даруухананаар хөөрэлдэһэн юм. Байра, тусхай түхеэрэлгэ, багшанар дуталдаха.

Һүүлээрнь, Буряадай ревкомой гэшүүнээр хүдэлхэ үедоо, А. А. Убугунов һургуулиин хүдэлмэри эрид һайжаруулха, һургуулиин барилга хэхэ, багшанарые бэлдэхэ талаар тэнсэлгүй ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаһан байха.

1922 оной декабрь һарада Буряадай автономито областиин областной Советдэй 1-дэхи съезд боложо, тэндэ Буряадай ревком, мүн тэрэнэй таһагууд тоосоһон байха юм. Арадай гэгээрэлэй таһагай хэһэн ажал хүдэлмэри тухайда А. А. Убугунов тоосоото элидхэл хэһэн, бүгэдэндэ һайшаагдаһан байха. Советүүдэй съезд Буряадай автономито областиин ЦИК һунгажа, тэрэнэй гэшүүн А. А. Убугунов дахинаа боложо, арадай гэгээрэлэй таһагые баһа хүтэлбэрилжэ захалба.

Буряадай АССР-эй эмхидхэгдэхэдэ А. А. Убугунов Боохоной аймаг үриг дажа, 1923—1927 онуудай туршада аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагшаар хүдэлбэ. Тэндэ хүдэлхэдөө нилээд олон һургуули барюулһан байха. Дунда һургуулинуудые, мүн Боохоной багшанарай училиши барюулжа шадаһандаа үбгэн багша онсо габьяатай юм. Һүүлээрнь, нилээд удаан сагта, Алексей Андриянович тус училищида багшалжа, тон өөртөө адлирхуу налгай илдам сэдьхэлтэй, тодо һонор ухаатай багшанарые олоор бэлдэлсэһэн байха.

Бүгэдэндэ хүндэтэй үбгэн багша 1965 ондо, дала юһэ наһатайдаа амаралтада гараа. Тиигэбэшье һанаа амархан һуудаггүй, саг үргэлжэ училищидаа ерэжэ, һанамжа дурадхалаа оруулжа, омог дорюун шабинартайгаа эсэгэ мэтэ хөөрэлдэжэ байдаг.

Үбгэн багшын шабинар мүнөө ороноймнай зуг бүхэндэ ажаллана гэхэдэ алдуу болохогүй. Тэдэнһээ бэшэгүүдые абахадаа илангаяа ехээр хүхидэг, хэһэн ажал хэрэгни миинтэ хосороогүй гэжэ хөөрэн хүүнэн ябадаг.

Гадна А. А. Убугунов ёһотой журналист юм. Үшөө 1917 онһоо тэрэнэй статьянууд хэблэгдэжэ захалһан гүүхэтэй. Библиотекэдэ сомоо ехэ материалнуудые һэхэжэ һуухадаа тэрэнэй башэһэн олонхи статьянуудые ехэтэ һонирхон уншаа бэлэйб. Жэшээнь, «Жизнь национальностей» гэһэн газетэдэ үшөө 1921 ондо хэблэгдэһэн «Народное образование в Советской России» гэһэн статьянь илангаяа һонирхолтой.

Энэ жэлдэ Алексей Андриянович Убугунов 85 наһатай болобо. Үнэхөөрөөшье ута наһан, удаан жаргал гээшэ. Манай республикын газетэнүүдтэ һаяшаг хэблэгдэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Указ уншахадаа, бүгэдэндэ хүндэтэй үбгэн багша Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдахал ёһоороо шагнагдаа гэжэ бүхы сэдьхэлһээ баясаа һэм.

С. ЕРБАНОВА.
1926 онһоо КПСС-эй гэшүүн, тусхайта пенсионер.

КОМИ АССР. Сыктывкарска лесопромышленна комплексдо саарһа бүтээн гаргагдаг машина ашаглалгада оруулагдаа. Эндэ түрүүшын саарһан гаргагдажа эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эндэ гаргагдаһан түрүүшын саарһанай рулонууд.

ТАСС-ай фотохроника.

Һүүлэй хэдэн жэлнүүдэй туршада Болгариин Арадай Республикада химическэ волокно бүтээн гаргажа эхилээ. Видино городтохи полиамидна волокно бүтээн гаргадаг завод Советскэ Союзай мэргэжэлтэдэй туһаламжатайгаар бодохо огдоһон юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Темеиужка Георгиева, Николина Цветкова гэгшэд заводой лабораторида соо.

БТА—ТАСС-ай фото.

БАЙГААЛИИН ГЭНТЫН АЮУЛТАЙ ТЭМСЭНЭ

КИЕВ. (ТАСС). Һүүлэй үдэрнүүдтэ Украиный хойто ба баруун областнуудта ехэ аадар ороо. Илангаяа Карпат шадар ходо ходо орожо байгаа. Зарим газарнуудта хэды хоногой туршада хоёр һарын хэмжээнһээ үлүү нойтон ороо.

Аадарһаа үер ехэдээ, Днестр, Тиссэ, Прут, Серет ба бэшэ бэшэ голнуудта уһан 3—5 метр өндөө гараа.

Тернопольско, Житомирско, Львовско, Черновицка, Закарпатска, Хмельницкэ, Ивано-Франковско ба бэшэ бэшэ зарим областнуудай арадай ажахыда һандарал ушараа.

13 хүн хосороо. Эдэ областнуудай газар дээрэ хэды тосхонууд уһанда абтаа, 8 мянга гаран гэрнүүд гэмтээ, 160 гүрэнэй культурын гуламтанууд һандаагдаа, 160 тухай үйлэдбэриин предприятинуудай, колхозуудай болон совхозуудай ажалай гэрнүүд гэмтэлдэ ороо. Хүүргэнүүд, түмэр ба шоссейнэ харгынуудай зарим участогууд эбдэрээ. Тарилганнуудай, нуганнуудай ба бэлшээринүүдэй ехэхэн талмайнууд уһанда абтаа.

Партийна, советскэ ба ажахы хүтэлдэг органууд байгаалиин гэнтын аюултай тэмсэхэ талаар яаралтай хэмжээнүүдые абана. Областнуудта, районуудта ба зоной һуудаг тосхонуудта түсхай комиссинууд хүдэлнэ. Байгаалиин гэнтын аюултай тэмсэлдэ бүхы зон бодоо. Зарим газарта Совет Армиин сэрэгүүд хабаадуулагдаа. Хэсүү хүндэ байдалда тэдэнэр бэеэ үгэнги шэн зоригой, эмхидхэлэй ба хүлеэсэтэй абариин жэшээ харуулна. Абаралгын ажалда хэрэгтэй унаа, машинанууд ба механизмууд эльгээгдээ.

Уһанда абтаһан районуудһаа 16 мянган хүн гаргагдаа. Аюулда дайрагдаһан зондо хэрэгтэй туһа хүргэгдэнэ. Тэдээндэ гэр байра, эдээ хоол ба бэшэ бэшэ тон хэрэгтэй юумэн үгтэнэ.

Республикын правительство үер аадарай асарһан гэмтэл хохидолые түргөөр усадхахын түлөө мүнгэ һомолно, барилгын хэрэгсэлнүүдые, хэрэгтэй техникэ эльгээнэ. Предприятинууд, үйлэдбэриин гэрнүүд, хүнэй һуудаг гэрнүүд, харгынууд дахин баригдана. Аюулда дайрагдаһан колхозууд болон совхозууд хэрэгтэй тарилгын зүйлөөр ба минеральна үтэжүүлгэнүүдээр хангагдана. Хүн зон мүнгэнэй туһа абана. Мүн ондоо туһанууднь хараалагданхай.

АХА ДҮҮГЭЙ ТУҺАЛАМЖА

МАХАЧКАЛА. (ТАСС). Республикын барилгын эмхинүүд газарай хүдэлхэдэ хохидолдо ороһон районуудта туһаламжа үзүүлжэ байһаар. Дагестанай барилгын управлени шифер, байранууд хооронохи таһалганнуудые болон бусадшье материалнуудые Буйнагта эльгээбэ. РСФСР-эй бусад республиканнууд болон областнуудай барилгашад шэнэ техникэ, материалнууд ба түхеэрэлгэнүүдые Дагестанда эльгээбэ. Москвагай, Хойто-Кавказай хотонуудай архитекторнууд Махачкала ерээ.

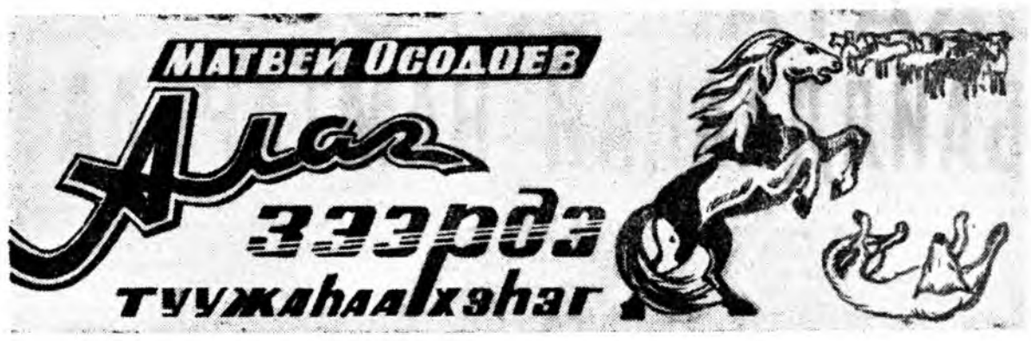

Улаан хадын хормойгоор атарлан бэлшэдэг адуун һүрэгөө Ардан бушуухан суглуулаад, үшөө үсэгэлдэр нюдэлһэн ороohоной тоог тээшэ морёо залаадхиба. Хүнгэрэг саһа хурса хара туруугаараа задартарнь сабшаад, нойтон саһантай холисолдоhон шэнинсын ороohо эжэл бууралайнь мэрэн байжа жажалхада бүришье амтатай шэнги һанагдана ха. Байра саһанай малгайлан орохоhоо хойшо хуурай үбһэнһөө ондоо юумэ эдеэгүй ябаһан мориной энэ амтан ороohондо һузалханьшье буруу бэшэ. Адагуусанһаа байтагай хүнүүдшье адха ороohотой болоходоо аргагүй хухилдэжэ, тэрэ дары түмэр пеэшэн дээрээ хууража, үхибүүдтээ нэжээд-хошоодоор хубаажа үгэхэһөө нааша аашалдаг болоо ха юм. Ганса Яабагшан бригадирай үхибүүд шанаһан ороohо юундэшьеб даа эдидэггүй гэжэ дуулахадаа Ардан мүнөөшье гайхадаг. Гэбэшье тэдэнэйдэ ороохо үзөөгүй һэн тула хүбүүн балай үнэншэдэггүй. Юундэб гэхэдэ, гансашье табан үрхэтэ айл болохо Шаазгайта нютагайнь үхибүүд бэшэ, харин һургуулиин үхибүүдэй бүгэдөөрэн шахуу хуураһан ороohо хармаанһаа һуулижа, багшаһаа һэмээхэнээр хас-тас жажалдагыень тэрэ мартадаггүй. Багша обёороошье һаа, зүрхэ сэдьхэлыень шүбэгөөр хадхажа байһандал, урдаһаань бэлтылдэнэн үлэн хоohон харасатай мойһон хара нюдэдһөө далтираад, хэшээлээ саашань үргэлжэлүүлдэг һэн.

Ардан энэ мэтые хуу мэдэнэ даа. Балшар багаһаа моринтой нүхэсэнэн тула эмээл дээрээ һүүжэлдэн һуунхай юумэ үнөөхи тоог тээшээ бүришүүлнэ. Үни хада ороohоной үнэр унхидаһан мориниинь тоогто дүтэлхэ тумаа хаядалаа бүри шангадхажа, урилдаанай хатаршa мэтэ хүлнүүдээ хүнгэхэнөөр хаяна.

Эмээлэйнгээ хойно ашажа асарһан түмэр һайгуур, хүрээ, бургааһан шэрбүүр, хуушаржа хамхайшаһан һуулга гэхэ мэтын зэмсэгүүдээ газарта шэдээд, мориноо бууха гэжэ байтарнь, хажуудань алаг зээрдэ азарга ерэнхэй. Арданһаа нэгэ юумэ гуйһан мэтэ мондолзожо байба.

Адуун һүрэгэйнгөө ами наһые арьяатан дайсадһаа абархын тула энэ буряад үүлтэрэй азарга хэды дахин диилэжэ гараһан байха. Арбаад шахуу модоной зайда гүйхэдөө амидадаггүй, сээжэдэ тулама хүнгэрэг саһанда ба хабарай үертэ сагаан хөөһөөр бушхан харьялдаг солгёо дошхон гол мүрэндэшье хаагдажа тородоггүй азарга тухай һураг суу бухы Боохоной голоор тараһаар үнинэй.

* * *

Дайнай урда тээ, Арданай арбатай байхада, абань аймагай һур харбаанда ошоходоо хүбүүгээ моришо болгожо абаа һэн. Үндэгэн шэнги мүндэгэр болотороо заһагдаһан, нилээд удаан уяанда байжа бухиндашаһан алаг зээрдээ зайдаар унаад, урилдаанай дүхэриг харгыда гарахадань:

— Һүүе, тэрээхэн алаг зээрдэ мори унаһан хүбүүхэниие хара даа. Булуудхын зэргэ адуун аад, орловско үүлтэрэй гүйгөөшэдтэй хабаяа туршалсаха гэхэдээ яана гээшэб. Бултанай һүүл зуужа, шорой тооhо залгихадаа ухаа орохол байха,—гэжэ дээрэлхээдшье абана.

— Ехээр һүрхэйтэнгүй байгты, харана аабзабди,—гэһэн харюу дуулахадаа Ардан зоригжоод, зэд хонхын һүүлшынхеэ жэнгюурдэхэтэйнь адли гурбан модоной зайда урилдаха морид шорой тооhо бурьюулан, гүрөөһэн мэтэ урагшаа харайлдашаба. Алаг зээрдынгээ бамбагар дэлһэнһээ барилсаад, һуунагар хүзүүндэнь толгойгоо няалдахаа нааша урагшаа бухыгөөд һууһан хүбүүн дүхэриг харгые нэгэ дахин тойроторoо жолоогоо оготошье һуладхуулаагүй, бултанай һүүл зуунхай, ана-мана табилуулжа ябаба. Аймагай ноёдой байдаг трибунада дүтэлхэтэй хамта хүбүүн һур жолоогоо нэгэ бага һуладхуулаадхиба. Тиигэхэтэйнь зэргэ алаг зээрдэ урагшаа һуга харайжа, урдань ябаһан гүйгөөшэдые нэрэ һурагүй ахижа захалба.

— Харалши, ямар жэгтэй морин гээшэб! Хүлнүүдээ хаяхыень харыта!.. Резинэ шэнги һунадаг бэстэй адуун ха,—гэжэ трибуна дээрэ байншад гайхалдашаба.

— Хари гыш, бултыень ахиха гэжэ таажал байгаа һэм. Урданай сагта һаа боосоооной урилдаанда ябажа, эзэндээ нилээдгүй олзо зөөри бэлэглэхэ һэн... Харал даа, бу луудхын зэргэ гэжэ баһагша моринтнай бултыень нилээд холо гээгээд ябанал. Гайха тагна ехэ, ямар жэгтэй унаа гээшэб, һуга саминь соорхой байгаа ёнотой. Холын зайда гүйхэдөө һулардаггүй мориие һугаараа амилдаг юм гэжэ минии залуу ябахада хэлсэгшэ һэн,—гэжэ хирбээ хара һахалтай үбгэжөөл хахир хоолойгоор дуугараад, шорой тооhоной обоортор һахы һалаг харайлдажа ябаһан моридые һарабшалан харасгаана.

Дүхэриг харгын хоёрдохи хахадта хүрэхэтэй хамта гүйгөөшэд мэдэхэгэй һуларжа, зарим моридынь ороолдог сар хүсэжэ ядаһандал, бүришье тулюурхаһаар оодороолдожо захалба. Урилдаанай эхилхын урдахана һабяһагүйхэнөөр байра дээрээ дэбхэшээжэ, бухиндаагаа гаргахаа яараһан моридые нэгэ нүгээрнь ахиха тумаа алаг зээрдэ урмашажа, бултанай урда гушаад метр тухай харайжа ябаһан халтар хара зүһэтэй гүйгөөшье нэрэ һурагүй хүсэжэ, уданшьсгүй хажуугаарнь хабисалдан оробо. Мориной хүзүүндэ няалдахаһаа нааша урагшаа бухыгөөд һууһан Арданние халтар хара зүһэтэй азарга һонинрхуулаагүй, харин дээрэнь бухал үбһэн мэтэ обхойжо һууһан, бүһэндөө хүрэтэр сараа нюсэгэн, табяад шахуу наһанай эрэ ехэтэ гайхуулба. Бүри һаяхан даа, оройдоо дүрбэн минутын урда тээхэнэ, бүһэндөө хүрэтэр нюсэгэлһэн энэ эрын трибуныи ойро ерээд, байра дээрээ дэбхэншээжэ байһан азаргынгаа толгойе хинсайтарнь таталаад, хажуудань зэргэлһэн алаг зээрдые, Арданние нэгэл тиимэ бодомжогүйхэнөөр гү, али баһаһан түхэлтэйгөөр хаймадан хараха үедэнь:

— Башле-э, нёдондонойхидоол адли бултандань шорой тооhо залгюулаарай!

— Башле-э, самсаа юундэ тайлаабши? Үгайдхадаа дотор самсаа үлөөхөө ягаабши. Гэдэһэндэш һалхин ороод, шэнгэржэшье болохош!—гэхэ мэтын оог хашхараан энеэдэ зугаатай холисолдон, ямаршье дүлин хүнэй шэхэ дүжэрүүлмээр жэнгиржэ байгаа бөлэй.

Тиихэдэ мүнөө баһаха юумэн тэрээндэ огто байбагүй. Алаг зээрдэ харайха тумаа ахин ахижа, урдань орожо захалба. Горхо хараагүй аад, гуталаа тайлаһандал аашалжа, бахархажа, маһалзажа байһан Башли Арданай урдаһаа гэлиб-галиб шарайшалаад:

— Хүбүүн, жолоогоо нэгэ заа таталши, арбан солхооб үгэхэб,—гэжэ нарай үхибүү аргадаһан шэнги дуугарба.

«Арбан солхооб үгэхэб» гэһэн нялуун үгэ дуулахадаа, Арданай досоо хүйтөөр даажа, урданай баяшуулай мори боосоогоор гүйлгэлсэһэн абынгаа тон нимэрхүү хохидолдо нэгэтэ ороhые тэрэ дары наһаад, аһан шадалаараа барижа ябаһан һур жолоогоо мэдэхээр һуладуулхатайгаа зэргэ хоёр хүлөө хабшаадхиба. Тиихэтэйнь хамта алаг зээрдэ бүришье эршэтэйгээр харайжа, гурба-дүрбэн жэлэй туршада аймагтаа алдаршаһан халтар хара зүһэтэй азаргада шорой тооhо унхидуулан, бүри үшөө барюубшагүйгөөр гулгин талиигаа бэлэй...

Чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн алаг зээрдээ ходоог тэргэнэй хойноhоо хүтэлһэн, мүнгэн самовар бэлэг абаһан эсэгэ хүбүүн хоёр яаралгүйхэн Шаазгайта тээшээ галгюулан, өөр өөрын бодолдо эзэлэгдэнхэй ябанад. Хоёр һаратай байхадаа эхэһээ гээгдэһэн унагые энэ болоторнь үхибүү бөөмэйлһэн мэтэ харууһалһанаа һанажа, тэрэниень эгээл мүнөөдэрэй урилдаанда ёнотоор харюулжа шадаа гэжэ ойлгохысо ойлгоhон Сэрэн адуушанай досоо хэзээнэйхиһээшье уужам. налгай, юрэдөө һара нараар туяатаһан шэнги сэлмэг.

Хүбшэ тайгын хүбэн зузаан саһанай хөөһөөр бушхажа, хадын горхоной ушаган жороо табилуулха үедэ Улаан хадын хормойгоор зоргондоо бэлшэжэ ябаһан хурдан зээрдэгшэ гүүниинь зумбараагай нүхэ уруу урда хүлөөрөө гэшхээд, ухаа солоогүй юумэ тэршэлжэ байтараа, тэрэнээ шагайгаарнь хухалаа бэлэй. Ябагшан бригадирай хутагын эриһээ далтирһанһаа гү, али хаапашьеб даа адуун һүрэгэй цунда тангаршаажа ябаһан алаг зээрдэ унагаяа хайрлаһанһаа гү, бүри бү мэдэе, хурдан зээрдэгшэнэй нюдэнһөө мэлмэн хара уһанай һүүлшынхеэ гараһыень харахадаа, адуушанай зүрхэ сэдьхэл хайра шаналалай охёор бүрхөөгдэжэ, эхи хухадгүй уһатаһан нюдөө хүүртигэйнгээ хамсыгаар аршаа һэн. Ажамидарал үхэл хоёрой хоорондохи хилые залгажа байһан мэлмэн хара уһан нюдэндэнь ходо үзэгдэжэ, бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи бүхы амиды юумэн хэзээ нэгэтэ сухарилтагүйгөөр һаладагшье һаа, шуһа мяхыень хубаалдажа абаһан үри хүүгэдынь уг залгажа, үбгэ эсэгэнэрэй дэгжээһэн гуламтые унтаргаангүй, урданайхиһаа бүри эршэтэйгээр дүлэтүүлдэг гэхэ мэтын бодолнуудые тэрэ бусалгаа юм.

Мори урилдаанда бултыень ахижа гараһан, түрэл колхозойнгоо нэрэ солые дурдуулһан ууган хүбүүгээ мээхэйлэн хаража һуухадань бүришье аятай зохид шэнги ха юм. Һара бүри һархайжа ябаһан хүбүүнэйнгээ түрүүшын амжалтаар сэдьхэлээ хүдэлгэн баясаашье һаа, энэ хүбүүмни намдаа орходоо һураггүй шуран бэрхэ, һургуулитай эрэ боложо, дахуулжа ябаһан хүрдан дүүнэрээ шадал зэргээрнь өөдэнь татажа, гэр бүлэ боложо түбхинэтэрнь үрбэдэхэ аабза гэжэ адуушан найдахал ёноороо найдана. Харин дарин утаагаар бүрхөөгдэһэн баруунай огторгойн хаяагаар садаха гэдэхые мэдэдэггүй хас тамгатай хара хирээнүүд элин халижа, тоншоохо юумээ дуһалшье үлөөнгүй тоншожо дууһахадаа, бүри үлүүсэ уланхатан, зүүн зүг тээшэ хомхой нюдөөр хёлойдог, бузар муухайгаар хашхардаг болоо гэжэ хүнүүдэй хөөрэлдэхые үдэр бүри шахуу дууладаг Сэрэнэй досоо үһөө жүтөөнэй дүлөөр соробхилжо, ямаршье дайсанай амаргали хүзүүе булга мушхаха шадалтай байхабди гэжэ бүтүүхэнээр һанана.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

УЛААСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ХОЁР АНГИ БОЛОҺОН АМЕРИКЭ

Америкын общество гайхамшаг шэрүүн химаралда дайрагдажа, бэе бэедээ дурагүй харша бүлэгүүд боложо хубаараа. Эдэ бүгэдэ Зүүн-урда зүгэй Азида Вашингтоной ябуулһан ухаа мэдээгүй сэрэгээр эзэрхэлэй үрэ дүн болоно. Камбоджодо правительствын ябуулһан шэнэ аюулта хэрэгые «Нью-Йорк таймс» газетэ «политическэ мухардалга» гэжэ нэрлээ. Мэдээжэ сенатор Фулбрайт энэ «бүхы гүрэн түрын газардалга» гэв.

Үдэр бүхэндэ Америкын конгрессэй адреста ороной зүг бүхэнһөө буруушааһан, дураа гутаһан бэшэгүүд олоороо ерэнэ. Конгрессэй хэлхеэ холбооной таһаг айхабтар ехэ ажалаа диилэжэ ядана, бэшэгүүдые адресаарнь хүргэлгэ хэдэн неделеэр һаатана. «Студентнэрэй хүлгөөнүүд, сенадта болоhон бүһалгаан, министрнүүдэй кабинедэй хоёр анги бололго хилын саана США-гай шангахан үбшэндэ дайрагдаһан гэршэ болоно гэжэ сэгнэгдэнэ, өөрөө президент маргадаг тулюур, юумэ мэдэхэгүй гү, али муу һэдэлтэй гү, зүбшөөл үгөөшэдэйнгөө үгэ хараһан хүнэй нэрэ абаа» гэжэ «Вашингтон пост» газетэ бэшээ.

Холбоото Штадуудай 280 гаран университедүүд ба ондоо дээдэ һургуулинууд дайн сэрэг буруушааһан забастовконуудта абтанхай. Олон университедүүдтэ залуушуул полициттай хоротой сухалтайгаар тэмсэнэ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ абтаһан хэды мэдээсэлнүүд ирэгжэ гэршэлнэ. Майамида студентнэрэй митингые тараан үлдэхөө шиидамаар ба нюдэ уһатуулдаг газаар зэбсэглэгдэһэн полици хаягдаа. 15 гэмтэһэн студентнэр больница абаашагдаа, 46 митингдэ хабаадагшад тушаалгаа. 130 Мичиганска университедэй студентнэр, 37 Алабама штадта демонстрацида хабаадагшад түрмэдэ хаалгаа.

Өөһэдынгөө һунгагшадта хашгадаһан конгрессменүүд правительствын шугам буруушааһан талада ниилэхэ баатай болоо. Тиигээд 90 конгрессменүүд ерэхэ жэлэй тэн болотор бүхы Америкын сэрэгүүдые Вьетнамһаа гаргаха эрилтэ табиһан дурадхал шиидхэбэри оруулаа. Камбоджодо сэрэгэй яёуулга хэхыень правительствада саашань мүнгэ һомолголго болюулха гэжэ сенаторнуудай олонхинь һаналаа хэлээ.

Зүгөөр правительствын бодолгүй аюултай политикые буруушаагшадай олошорхотой хамта эзэрхэг түримхэй политикые үмөөрһэн эгээн хархис үзэлтэй хүсэнүүд баһал худалжэ эхилээ. Хүнүүдэй мунхаг мэдэрэлнүүд дээрэ наадан, яһа шуһа илгаһан үзэлэй үлэгдэлнүүдые һүжэргэн, «Эхэ ороноо үмөөрһэн» үрэлнуудаар бэээ халхалаад, Никсонэй правительство хара сотниинхидай хэрэгүүдые али болохо аргаар дэмжэнэ. Энэ ябадалда АФТ-КПП гэдэг баруунай шэглэлтэй профсоюзна нэгдэлэй ударидагшад Америкын сэрэгүүдэй Камбоджодо оролгые дэмжэжэ, нэрын хоромто үүргэ дүүргэнэ.

Америкыш үнэн һаналтай худэлмэришэд профсоюзай ударидагшадай аяг аашада дураа гутана. АФТ-КПП-гэй толгойлогшодые ашаанай машинын жолоошодой, жэжэ наймаанай фармацевтическэ үйлэдбэриин ба бэшэ бэшэ олон профсоюзууд эрид шангаар шүүмжэлнэ.

ИЗРАИЛИИН СЭРЭГЭЭР ЭЗЭРХЭГШЭД БА ТЭДЭЭНЭЙ ХЭРЭГ ХАЛХАЛААШАД

ООН-ой Аюулгүйн совет Израилиин эзэлжээтэ зэбсэгээр эзэрхэлгые—зэрлиг муухайгаар Ливанда добтолгые зүбшэн хэлсэжэ дүүргээ. Олонхинн дуугаар совет резолюци абаа. Тэрээн соо Тель-Авивай шэнэ эзэрхэг ябадал «эртээнһээ хараалагдаһан байгаа» гэжэ онсолон тэмдэглэгдээд, эрид буруушаагдана.

Аюулгүйн советдэ болоhон арсалдаанай үедэ Холбоото Штатуудай түлөөлэгшэ зэбсэгээр эзэрхээшэдые үмөөржэ, халхалжа, аягүйгөөр үгэ хэлээ. Америкын түлөөлэгшын оролдолгоор ехэ шухала заабаринууд резолюциһаа гаргагдаа. Үгэ дээрээ Израилиин сэрэгүүдые тэдээнэй эзэлһэн газарһаа гаргаха тухай эрилтые зүбшөөгөөшье һаа, США Израиль ба араб ороноуудай хоорондохи хилые «заһаха» тухай эрилтэ табина. Энэнь зэбсэгээр эзэрхээшэдтэ арабуудэй газарые үгэһэнтэй адли. Иигэжэ США үнэн хэрэг дээрээ Израилиин эзэрхэг түримхэй империалис политикые дэмжэнэ. Советскэ Союзай түлөөлэгшэ Я. А. Малигай хэлээшэгэ, США уласхоорондын эрхээр ба ООН-ой Уставаар хоригдоhон зэбсэгээр эзэрхэгшэдэй эрилтэ хангаха политика ябуулна.

Дүтын Зүүн зүгэй байдал Холбоото Штадуудай иимэл хараа шугамһаа боложо ходо муудана. Баян сангуунаар мүнгэнэй ба сэрэгэй түһа Америкын хүргэһэндэл, хэрэгынь магтажа, дипломатическа шугамаар дэмжэһэндэл, Тель-Авив һэнэргүй шэрүүнээр аашална ха юм. Энээниие Израилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Эбанэй Вашингтон ошолго гэршэлнэ.

«Чикаго Сан-Таймс» газетын дуулгаһан ёноор. Эбан үшөө 25 «фантом» гэдэг реактивна самоледуудые, 100 «Скайхок» гэдэг самоледуудые Израильда үгүүлхэ гол зорилготой ерээ.

Энэ асуудалые Эбан гүрэнэй секретарь Роджерстой, президент Никсонтэй зүбшэн хэлсээ. Энээн тухай Вашингтондо засагай газарһаа юуншье соносхогдоогүй. Зүгөөр хөөрэлдөөнэй эхилхэһээ урид «Чикаго Сан-Таймс» газетэ Израилиин гүйлтын дүүргэгдэхэ байһаниинь үнинэй мэдээжэ гэжэ бэшээ.

Энэ талаар Вашингтоной засаг түрын мэдүүлгэшье ехэ удхатай бэшэ ха юм, юундэб гэхэдэ, Израиль Холбоото Штадуудһаа нюусааршье зэбсэгэй туһа абадаг. Сэрэгээр эзэрхэгшэд олон түхэлэй добтолгын зэбсэгшье абана. Эбанэй ерэхэһээ урид «Вашингтон пост» газетэ «Хо[illegible] то Штадууд тон нюусаар Израи[illegible] агаарай хүсэнэй сэрэгэй хүсэнг[illegible] бомбонуудые үгэнэ» гэжэ [illegible] руунь бэшээ һэн. Гансашье [illegible] нуудые абадаг байгаа бэшэ [illegible] Израилиин зэбсэгээр эзэрхэгш[illegible] һэнгэргүй зоригтой аашанууд [illegible] шэлнэ.

АНГИИН ТЭМСЭЛЭЙ ДҮЛЭ[illegible] СОО

Ажалшан арадай өөһэдынгө[illegible] хын түлөө гэмсэл бүхы И[illegible] хүсэтэй долгин мэтэ дэлгэрэа. [illegible] түрүүлэн хэблэлэй хүдэлмэ[illegible] эзэдтэеэ шанга тэмсэл эхилэ. [illegible] 18-да бүхы орон дотор полит[illegible] ческа предприятинууд ажалаа [illegible] соогоо. Итали бүхэли недели [illegible] зетэгүй байна.

Хэблэлэй хүдэлмэришэдэй [illegible] гүрэнэй эмхи зургаануудай [illegible] нистерствэнүүдэй алба хал[illegible] худалдаа наймаанда ажалла[illegible] түймэр унтараагшад, һүргүү[illegible] багшанар, дээдэ һүргуулинуудай [illegible] шанар забастовкодо бодоо. Т[illegible] барлагууд ба хүдөө ажахын [illegible] мэрилэгшэд, хэлхеэ холбооной [illegible] мэрилэгшэд ба ажалшан арадай [illegible] шэ бэшэ отрядууд ниилээ. Заб[illegible] кодо хабаадаһан хэдэн милли[illegible] захирагша эзэдэй дураараа [illegible] лалгые буруушаажа, хэсүү [illegible] байдалаа һайжаруулха, гэр [illegible] дуталгые болюулха, үнэ сэнг[illegible] галтые болюулха эрилтэ табиһ[illegible] туу шэрүүн тэмсэлэй үеэ И[illegible] хүдэлмэришэн анги ганцаа[illegible] экономическа эрилтэнүүдые [illegible] бэшэ, юумэ ойлгохо хүдэлм[illegible] социальна хубилалтануудые [illegible] нөөр хэхэ, элүүрые хамгаала[illegible] налог татаха журамые о[illegible] шэглэлтэй болгохо, профсою[illegible] эрхэ үргэдхэхэ, шэнэ ажалай [illegible] ворнуудые баталха эрилтэ т[illegible]

Италида ангиин тэмсэлэй [illegible] хурсадаһан ушар июнинн 7-[illegible] лохо областьнуудай, провинц[illegible] дай ба муниципалитедүүдэй [illegible] тын урдахи тэмсэл улам шан[illegible] на. Энэ һунгалтада Италин[illegible] парти ороноо урагшаа хүргэ[illegible] демократиин замаар шэглүү[illegible] түлөө тэмсэлдэ бүхы зүүнэй [illegible] нуудые нэгэдүүлхэ хараа шэг[illegible] гээр ажалаа ябуулна.

Франс Пресс агентствын [illegible] һэнэй ёноор, ажалшадай [illegible] сэлэй үзэгдөөгүй үргэн [illegible] лисэнээ айһан правительство [illegible] бастовкодо хабаадагшадай нэр[illegible] халжа, тэдээнэй урдаһаа о[illegible] тын һанамжа шэглүүлхэ һ[illegible] Италиин Коммунис партиин [illegible] бюро правительствын далда [illegible] ганууудые элишэлнэ. Тэрэ о[illegible] журамгүй ба хүлгөөтэй [illegible] асарха, энээнэй түлөө бүхы [illegible] салгые урагшаа шэглэлтэй [illegible] хүсэнүүдтэ даалгаха һанаатай [illegible] вительствын һэдэлгэдэ нэгэн [illegible] гаар эрид харюусая гэһэн [illegible] гаар бүхы демократическа [illegible] нэй шэглэлтэй организацин[illegible] хандаа.

Г. ШИШКИ[illegible]
(ТАС[illegible])

СПОРТ Спорт СПОРТ

БҮХЭШҮҮЛНАЙ АМЖАЛТАТАЙ

Манай республикын хүдөөгэй спортсменүүдэй суглуулагдамал команда Красноярск хотоhоо һаяхан бусаба. Тэдэнэр Сибирь болон Алас-Дурна зонын «Урожай» бүлгэмэй түбэй советдэй дүрэ буляалдалгаар, классическа барилдаагаар түрүү һуури эзэлхын түлөө болоhон мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаһан байна. Эндэ хамтадаа 14 команданууд хоорондоо шанга тулалдаанууд болоо.

Дүрэ буляалдалгаар үнгэргэгдэнэн мүрысөөндэ Сибирь болон Алас-Дурна зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ манай республикын спортсменүүд: СССР-эй спортын мастер Валерий Иванов (БСХИ), Андрей Адамов (БСХИ) хоёр хүртэнэн байха юм. Эндэ хоёрдохи һуури Сельман Тибилов (БСХИ), гурбадахие—Түнхэнэй аймагай Дондок Лобанов гэгшэд эзэлээ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Яхадай АССР-эй худөөгэй команда нэгэдэхи һуурида, хоёрдохидо—Хабаровска хизаарайхид, гурбадахи һуурида манай «Урожай» бүлгэмэйхид гараба. Дүрэ буляалдалгаар түрүү һуурнинуудые эзэлһэн команданууд та Ставрополь хотодо сентябриин 12-то үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй мүрысөөнүүдтэ хабаадаха эрхэ олгогдоо.

Классическа барилдаагаар манай бүхэшүүл бираагүй. Тэдэнэр нэгэшье түрүү һууринуудые эзэлэнгүй, бүгэдэ командаараа 8-дахи һуурида гараһан байха юм.

С. ТАРАНОВ.

Шатаршадай мүрысөөн

Ленинградска областиин Пушкин городто шатар, даам наадалгаар ороноймнай хүдөө ажахын институдуудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилбэ. Эндэ зонын мүрысөөнүүдтэ шатараар илажа гараһан 12, даам наадалгаар 7 команда, мүн тэдэнэй тоодо манай хүдөө ажахын институдай спортсменүүд хабаадалсана. Манай шатаршад хоёрдохи бүлэгтэ Тимирязевай нэрэмжэтэ академиин, Ленинградска, Донской, Херсонско, Новочеркасска институдай команданууд уулзана.

Түрүүшын гурбан уулзалгада манай шатаршад 4:1 тоотойгоор Новочеркасска, Херсонско болон Донской институдай команданууд шүүгээ. Эндэ Сампилов, Мункоев, Сангадиев гэгшэд уулзалгануудаа илалтаар түгэсхөө, харич Цыбикжапов нэгэ уулзалгаяа шүүжэ, бэшэ хоёртоо шүүгдэшоо. Павлова хоёр шүүбэритэй.

Дүрбэдэхи уулзалгадаа манай команда бүлэг дотороо түрүүлжэ ябаһан Москвагай худөө ажахын академитэй наадаа. Энэ командада Буряадай институдайхид 3:2 тоотойгоор шүүгдэнэн байна. Тулалдаануудта Сампилов СССР-эй спортын мастер Койфман хоёр, Мункоев Иванов хоёр тэнцээ. Сангадиев Рыбаковто, Павлова Бурдейнаяда шүүгдэнэн байна.

Дүрбэн уулзалгануудай удаа Москвагай худөө ажахын академиин команда—15,5 очкотой, манай институдай команда—14 очкотой.

Эдэнэртэ түгэсхэлэй уулзалгада хабаадаха эрхэ олгогдоо.

В. МАМИЛОВ.

КУБОГУУДТА ХҮРТЭБЭ

Яруунын аймагай «Улаан Туяа» газетын шанда хүртэхын түлөө заншалта хүнгэн атлетикыи эстафетнэ урилдаан һаяхан Нарһата тосхондо үнгэргэгдэбэ. Тус мүрысөөнүүдтэ аймагай 21 команда хабаадалсаа.

Колхоз, совхоз, эмхи эургаануудай дунда үнгэргэгдэнэн урилдаанда нэгэдэхи һуури Нарһатын дунда һургуулиин багшанарай команда эзэлжэ эрхимлээ. Удаадахи һууринуудта Гүндын дунда һургуулиин багшанарай болон «Победа» колхозой команданууд гараба.

Аха классуудай эстафетэ дамжуулгын урилдаанууд ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Энэ урилдаанай зүргын эзэд—нарһатынхид түрүүлбэ.

Наймадахи классай һурагшадай дунда болоhон мүрысөөндэ олон команданууд хабаадалсаа. Гүндын спортсменүүд бултаһаа түрүүлэн эстафетээ фиништэ хүргэжэ, нэгэдэхи һуури эзэлһэн байха юм. Хоёрдохи һуурида Комсомольскын найман жэлэй һургуулиин команда гараба.

Түрүү һууринуудые эзэлһэн команданууд редакциин кубок, грамотануд, шан барюулагдаа.

В. БАЙБОРОДИН.

ХИЛЫН саанаһаа

Арадай засаг тогтоно

ХАНОЙ. (ТАСС). Сүлөөрэл гэдэг хэблэлэй агентствэдэ үндэһэлжэ, ВИА агентствын мэдүүлһэнэй ёноор, Урда Вьетнамай 44 городуудта, 260 округой ба провинциин центрнүүдэй 150-дань, 2700 тосхонуудай 1500-дань засагай революционно органууд тогтоогдоо.

Урда Вьетнамай республикын Саг зуурын революционно правительство ба Урда Вьетнамые сүлөөлэлгын Национальна фронт 47 оронуудтай дипломатическа харилсаа байгуулаа. Тэдээнэй 25-тайнь посольствын хэмжээндэ харилсаатай. 120-hоо үлүү национальна ба уласхоорондын организацинуд, конференцинүүд мэдүүлгэнүүдые хэблэжэ. Саг зуурын революционно правительствын ударидагшадта амаршалһан бэшэгүүдые эльгээгээ.

Гүрэнэй департаментын алба хаагшадай бэшэг

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-да дайн сэрэг буруушааһан мэдэрэл гүрэнэй департаментдашье тараа.

«НЬЮ-ЙОРК таймс» газетын мэдээсэһэнэй ёноор, гүрэнэй департаментын ба уласхоорондын хүгжэлтын управлениин 250 алба хаагшад Камбоджодо Америкын сэрэгээр оролгые буруушааһан бэшэг гүрэнэй секретарь Роджерсдо эльгээгээ.

Энэ ушар хадаа США-гай гадаадын политика ябуулдаг зургаанай ударидагшадай һанаа зоболоогоо. Бэшэгтэ гараа табиһан 50 дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд «хөөрэлдөөндэ» дуудуулаа. Тэрэ хөөрэлдөө политическэ асуудалаар гүрэнэй секретариин орлогшо Алексис Джонсон захиргаанай асуудалнуудаар гүрэнэй секретариин туһалагшын орлогшо Вильям Макдональд гэгшэд хэв.

Хөөрэлдөөнэй юугээр дүүрэхэнь мүнөөдөө мэдэгдэнэгүй.

Америкын дипломадуудай энэ алхам Комбоджодо сэрэгээр оролгын США-да хэр зэргэ буруушаагдадаг байһые гэршэлнэ.

АЮУЛТАЙ ШЭРЭЛГЭНҮҮД

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Аляска штадай олонпитэ энэгүүр Окинаваһаа США руу хорото газуудые шэрэхэ һанаатай Пентагоной һэдэлгые буруушаана.

Аляска штадһаа һунгагдаһан демократ сенатор М. Гревел У. Магнасон сенатортай хамта Окинаваһаа Аляскаар дамжуулжа, хорото газуудые шэрэлгые хорихо дурадхал сенадта оруулха һанаатайб гэжэ мэдүүлээ.

М. Гревел, мүн Аляска штадай губернатор Миллертэ, штадай конгрессэй гэшүүдтэ энэ дурадхал дэмжыт гэжэ хандаа. Пентагоной түсэб аюултай, Аляскын зоной үзэлдэ таарангүй гэжэ сенатор хэлээ.

Америкын вертолёдууд Израильда үгтэнэ

КАИР. (ТАСС). Пентагондо ба США-гай штабуудай даргалгарай комитедтэ дүтэ зоной үгэдэ үндэһэлжэ, «Аль-Ахрам» газетын корреспондент «Сикорский» гэдэг түхэлэй 130 американска вертоледуудые абаха зүбшөөл США Израильда үгөө гэжэ Нью-Йоркhоо дуулгана. Вертолет бүхэниинь 38 зэбсэгтэй солдадуудые ба офицернүүдые 415 модо газарта хаяха шадалтай.

Израиль эдэ вертоледуудые хэрэглэхэ һанаатай, наймыень майн түрүүшын недели соо абаа, тиигээд Вьетнамда хэһэн дайндаа США-гай хэрэглэдэг вертолетно-десантна сэрэгүүдтэй адлаяр өөһэдынгөө механизированнэ ябаган сэрэгые Израиль хубилгаха һанаатай гэжэ «Аль-Ахрам» газетын корреспондент саашань бэшэнэ.

„Эндүүржэ" буудаа

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствын Сайгонhоо дуулгаһанай ёноор, Америкын вертолет Камбоджын газар дээрэ Урда Вьетнамай сэрэгүүдые буудаа. Сайгоной 9 сэрэгэй албатан алуулаа, 15 хүн шархатаа. «Эбтэ уласай сэрэгүүд эндүүгээр буудуулаа» гэжэ Америкын командовани мэдүүлээ.

Урда Атлантикада болоhон сэрэгэй һорилгонууд

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). Атлантиин далайн урда хубида Аргентинын ба ФРГ-гэй далайн сэрэгэй хүсэнүүдэй суг һорилгонууд дүүрээ.

Энэ һорилгонууд Баруун Германиин дай жүрөөдэгшэдтэй холбоо улам шангадхажа, Аргентиные НАТО гэдэг эзэрхэг түримхэй бүлэглэл руу татана гэжэ энэ ушараар эб найрамдалай Аргентинын Совет мэдүүлгэ хэнэ.

ХИЛЫН СААНАҺАХИ ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Хилын саанахи хэблэл Кассельда болоhон ГДР-эй Министрнүүдэй түрүүлэгшэ В. Штоф ФРГ-гэй канцлер В. Бран-Брандт хоёрой хүсэлгэ ехэхэн анхарал табина. Европодо эб найрамдал тогтоохо ба уласхоорондын эрхэ сахиха эрилтэтэйгээр үнгэрһэн демократическа олониитын һуртэйхэн демонстрацн Кассельда болоо гэжэ Англиин «Морнинг стар» газетэ тэмдэглэнэ. «ГДР-эй ба ФРГ-гэй правительствануудые толгойлогшодой" уулзаха шэнэ болзор заагдаашьегүй һаань, хөөрэлдөө хэхэ арга боломжо бии зандаа. Бонной болото байдал үнэн сэхээр сэгнэхэ гэршэ үгэхэдэл ГДР-эй хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхээр бэлэн байһаниинь һэжэгүй» гэжэ «Юманите» бэшэнэ.

Зүүн-урда зүгэй Азида болоhон юумэн хилын хаанахи олонхи газетэнүүдэй гол темэ байһан зандаа. Камбоджодо ороhонhоо хойшо Америкын сэрэгүүдэй гээлтын эли бодо ехэдэһэн тухай хэблэл дуулгана. США-гай сэрэгүүдээ олоор гээхэ ушар Урда Вьетнамда Америкын баазануудые саг үргэлжэ буудалгатай, Урда Вьетнамай патриодуудай Америкын сэрэгэй эзэлһэн газарта добтолготой ба Камбоджодо Америкын сэрэгүүдтэ эсэргүүсэлгын улам шангадаһан ушартай холбоотой гэжэ олон газетэнүүд тоолопо.

«Вашингтон пост» Камбоджодо ябуулгадаһан сэрэгэй үйлэнүүдэй ехэнхи хубиень Сайгоной сэрэгүүдтэ даалгаха, тэдээниие Америкын авиациар лэ дэмжэхэ, сэрэгэй зүбшөөл үгөөшэдөөр хангаха гэһэн